

Bakalářská práce

Felinoterapie u seniorů na oddělení následné péče

Studijní program:

B0111A190016 Speciální pedagogika

Autor práce:

Veronika Strnádková

Vedoucí práce:

Mgr. Andrea Tvrdá

Katedra sociální práce a speciální pedagogiky

Liberec 2024

Zadání bakalářské práce

Felinoterapie u seniorů na oddělení následné péče

<i>Jméno a příjmení:</i>	Veronika Strnádková
<i>Osobní číslo:</i>	P21000130
<i>Studijní program:</i>	B0111A190016 Speciální pedagogika
<i>Zadávající katedra:</i>	Katedra sociální práce a speciální pedagogiky
<i>Akademický rok:</i>	2022/2023

Zásady pro vypracování:

Cíl bakalářské práce: Popsat možnosti aktivizace seniorů obecně a na oddělení následné péče prostřednictvím felinoterapie.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.

Metody: Polostrukturovaný rozhovor.

Při zpracování bakalářské práce budu postupovat v souladu s pokyny vedoucí práce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

tištěná/elektronická

Jazyk práce:

čeština

Seznam odborné literatury:

BICKOVÁ, Jaroslava, 2020. *Zooterapie v kostce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1585-1.

FORMAN, Alan, NIEDERWIESER, Stephan, 2001. *Léčivá síla zvířat: Co náš zvířata učí a jak nám prospívají*. Praha: Ivo Železný. ISBN 80-240-2032-7.

LACINOVÁ, Jiřina, VELEMÍNSKÝ, Miloš, 2007. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. Praha: Dona. ISBN 978-80-7322-109-6.

ODENDAAL, Johannes, 2007. *Zvířata a naše mentální zdraví: Proč, co a jak?* Praha: Brázda. ISBN 80-209-0356-3.

TVRDÁ, Andrea, 2020. *Canisterapie: zvíře v sociálních službách*. Praha: Plot. ISBN 978-80-7428-366-6.

VELEMÍNSKÝ, Miloš, et al., 2007. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. Praha: Dona. ISBN 978-80-7322-109-6.

WHITEHEAD, Sarah, 2008. *Jak mluvit kočičí řečí!* Praha: Albatros. ISBN 978-80-00-02153-9.

Vedoucí práce:

Mgr. Andrea Tvrdá

Katedra sociální práce a speciální pedagogiky

Datum zadání práce:

21. června 2023

Předpokládaný termín odevzdání:

26. dubna 2024

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

Mgr. Hana Ryšlavá, Ph.D.
garant oboru

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Andree Tvrdé, vedoucí mé bakalářské práce, za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a podnětné připomínky, které mi poskytovala v průběhu tvorby bakalářské práce. Dále děkuji osloveným respondentům za vyplnění dotazníků a odpovědi na dodatečné otázky, díky čemuž mohla tato práce vzniknout. Děkuji také svým spolužačkám, které mě podporovaly. Velké dík bych zároveň věnovala své rodině, která mi byla po celou dobu mého studia a při psaní této práce oporou.

Název bakalářské práce: Felinoterapie u seniorů na oddělení následné péče

Jméno a příjmení autora: Veronika Strnádková

Akademický rok odevzdávání bakalářské práce: 2023/2024

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Andrea Tvrdá

Anotace

Tato absolventská práce si klade za cíl popsat a představit realizovanou praxi felinoterapie – druh zooterapie jako funkční formu aktivizace seniorů, probíhající na oddělení následné péče, kde mimo jiné napomáhá k rozvoji a prohloubení kompetencí klienta, podporuje sociální integraci a motivaci k aktivní spolupráci na rehabilitačním, ozdravném či edukačním procesu s pracovníkem sociálních služeb, terapeutem či zdravotníkem. Prostřednictvím sběru a zpracování dat, jsou vyvozeny závěry a popis specializovaného oboru, aplikovaného na konkrétním oddělení nemocnice pro úzkou cílovou skupinu – seniorů. Vyplývající závěry vedou k návrhům na podporu a vyšší četnost možností setkat se s felinoterapií jako metody aktivace, v rámci ucelené rehabilitace, či odborné terapie klientů, pacientů či žáků, studentů.

Klíčová slova

Felinoterapie

Zooterapie

Senior

Aktivizace

Oddělení následné péče

MOTTO

„Kočka neposkytuje služby. Kočka poskytuje sebe.“

William Seward Burroughs

Bachelor thesis title: Felinotherapy for Seniors in Post-Acute Care Units

Name and surname of the author: Veronika Strnádková

Academic year of bachelor thesis: 2023/2024

Bachelor thesis supervisor: Mgr. Andrea Tvrdá

Annotation

This bachelor's thesis aims to describe and present the implemented practice of felinotherapy – a type of animal-assisted therapy as a functional form of activation of seniors. It takes place in a post-care department, where, among other things, it helps develop and deepen the competence of the client, supports social integration, and motivates active participation in the rehabilitation, healing, or educational process with social service workers, therapists, or healthcare professionals. Through the collection and processing of data, conclusions are drawn and a description of specialized field, applied to a specific department of the hospital for a narrow target group – the elderly. The resulting conclusions lead to proposals for support and an increased frequency of opportunities to encounter felinotherapy as an activation method within comprehensive rehabilitation or professional therapy for clients, patients, or students.

Key Words

Felinotherapy

Animal-assisted Therapy

Senior

Activation

Post-Acute Care Unit

MOTTO

„A cat does not offer services. A cat offers itself.“

William Seward Burroughs

OBSAH

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE	9
1. AKTIVIZACE	9
1.1 Obecně v sociálních službách	10
1.2 V zooterapii	11
2. ZOOTHERAPIE	12
2.1 Definice zooterapie	12
2.2 Metody, formy a typy zooterapie	13
2.3 Legislativní ukotvení zooterapie	14
3. FELINOTERAPIE	15
3.1 Definice felinoterapie	15
3.2 Výběr koterapeuta (zvíře)	16
3.3 Rozšíření felinoterapie v ČR.....	17
3.4 AAA ve felinoterapii.....	17
4. Stárnutí a stáří	18
4.1 Gerontagogika a Speciální gerontagogika	18
4.2 Vymezení stáří dle etap	19
4.3 Sociální služby pro seniory	20
4.4 Aktivizace u seniorů.....	21
5. ODDĚLENÍ NÁSLEDNÉ PÉČE	23
5.1 Cíle a cílová skupina	24
5.2 Možnosti aktivizace	24
6. EMPIRICKÁ ČÁST	26
6.1 Cíl bakalářské práce a průzkumné otázky.....	26
6.2 Metody a průběh šetření.....	26
6.3 Charakteristika výzkumného vzorku	27
6.4 Výsledky šetření.....	27
6.4.1 Výsledky polostrukturovaných dotazníků pro klienty	27
6.4.2 Výsledky polostrukturovaných dotazníků pro terapeuta.....	34
6.5 Zodpovězení průzkumných otázek	41
7. Diskuze	43
7.1 Navrhovaná opatření	45
Závěr	47
Seznam použité literatury	49
Seznam příloh	53

ÚVOD

Bakalářská práce chce poukázat na nevšední a příliš nepropagovanou možnost, jak pomoci osobám z cílové skupiny aktivizací, například ulehčit léčbu, podpořit kognitivní schopnosti a celkově zlepšit jejich psychický stav. Práce má za cíl vysvětlit pojmy zooterapie, felinoterapie, dále pojmy stárnutí, stáří, gerontagogika a speciální gerontagogika.

Dnešní doba je specifická množstvím podnětů, které jsou neustále na nás chrlený a lidská psychika se s tím čím dál častěji špatně vyrovnává. Roste množství lidí, kteří k zahnání úzkostí užívají nadměrně alkohol, a ti, co mají hlubší sebereflexi, se svěřují do péče psychiatrů. Zvíře dokáže s psychickými poruchami bojovat, úspěšně vylepšovat duševní stav jedince a motivovat ho k dalšímu a delšímu životu. Pouto mezi zvířaty a lidmi je velmi silné a některé studie prokazují, že dítě vyrůstající mezi zvířaty má úplně jiný pohled na život než dítě, které se se zvířaty v útlém věku nesetkává.

Zvířata dokáží v člověku vyvolávat emoce zcela jedinečným způsobem, které člověk nedokáže imitovat. Například životní partner ve formě zvířete dokáže úspěšně bojovat s osamělostí a dokáže zaplnit místo v domově člověka. Senioři mají nejčastěji společníky kočky.

Tato práce by měla u čtenářů prohloubit informovanost a měla by je seznámit s možnostmi felinoterapie a s tím, pro koho je vhodná. Dalším cílem práce je snaha povzbudit klienty k tomu, aby se felinoterapií třeba začali sami zaobírat a naučili se, jakým způsobem ji mohou praktikovat. Například pro seniory či lidi, kteří mají problém s pohybem, jsou kočky výbornou možností terapie, jelikož kočka má svá specifika, ve kterých ji pes či jiné zvíře nedokáže zastoupit. V České republice ještě není felinoterapie rozšířená tak, jak by bylo užitečné a vhodné, i když existuje velká spousta vhodných plemen koček, kterých je možné používat při této terapii. V bakalářské práci zmiňuje autorka jejich výběr, která plemena jsou vhodná k terapii a která nejsou a vysvětluje důvody. Uvádí metody a způsoby felinoterapie a specifikuje cílovou skupinu možných klientů. Stručná historie vysvětluje její vznik a vývoj ve světě, ale i v České republice. Vysvětluje pojem aktivizace seniorů, u kterých je felinoterapie velmi úspěšná. V praktické části jsou informace o tom, jak je felinoterapie využívána v Krajské nemocnici Liberec, a to konkrétně na oddělení následné péče.

Kočky přinášely lidem podporu nejen tím, že s člověkem žily a dělaly mu společnost, ale ještě chránily jeho úrodu před nájezdy hlodavců do sýpek. Zároveň před těmito hlodavci, kteří přenášejí i smrtelné nemoci, střežily jeho příbytek. Jsou zaznamenány případy, kdy kočka dokázala zachránit svého majitele při požáru tím, že ho

vzbudila a díky tomu člověk dokázal včas utéct. Kočky dokáží i vycítit psychickou pohodu člověka a reagovat na ni například tím, že se samy od sebe jdou pomazlit nebo jdou člověka zahřát do postele. Vzhledem k prospěšnosti koček v životě člověka se začala postupně používat felinoterapie jako forma terapie.

Z pohledu autorky je felinoterapie metoda, která si zaslouží mnohem větší pozornost a rozhodně by se měla stát součástí běžných metod rehabilitace a terapie. Myslí si rovněž, že by se mělo více pracovat s psychikou člověka vzhledem k jeho léčbě, protože přísloví ve zdravém těle zdravý duch platí z jejího pohledu i obráceně a tyto dvě formy zdraví jsou velmi úzce propojené. Psychika člověka dokáže velmi mnoho a v dnešní vystresované, uspěchané a hektické době jsou chvíle klidu čím dál vzácnější. Jedním z účinných nástrojů k aktivaci duševního a sociálního zdraví je využití felinoterapie.

TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE

1. AKTIVIZACE

Hlavním přínosem aktivizace v zařízeních pro seniory je udržet základní schopnosti a dovednosti seniora, do kterých řadíme například zachování pohybové aktivity, jemné i hrubé motoriky, a hlavně soběstačnosti v běžných denních aktivitách. Další přínosy aktivizace jsou zlepšení v oblasti paměti, soustředění, myšlení a orientace (prostorové i časové). Ve zkratce je cílem co nejvíce zachovat kognitivní schopnosti a funkce jedince. Müller a Kozáková tvrdí, že tento princip je jeden z nejdůležitějších nástrojů, jak zachovat u seniorů pozitivní přístup, spokojenost a celkově kvalitu jejich života v seniorském věku (Müller, Kozáková, 2006).

Hartl popisuje aktivizaci jako nespecifické označení úrovně aktivity založené na smyslové, žlázoové, hormonální a svalové připravenosti k činnosti. Toto tvrzení souvisí i s aktivační úrovní jako stupněm pohotovosti, připravenosti organismu k činnosti. Blízkým souvisejícím pojmem je i aktivace, a to sice centrálního nervového systému a celkového uvedení ve větší činnosti, díky patřičné stimulaci mozku (Hartl, 2004, s. 9).

V plánech sociálních služeb jsou zahrnuty různé aktivizační programy. Mohou lidem pomoci žít v seniorském věku tak, jak by podle svých představ chtěli a jak je to pro ně nejlepší. Mohou si díky nim také zachovat některé své koníčky, záliby a obecně aktivity, které jsou pro ně důležité. Každý pracovník, který vytváří aktivizační program by měl být vyškolen a obeznámen s nejrůznějšími technikami aktivizace. Musí respektovat různorodost požadavků u klientů. Programy jsou často konstruovány podle běžných každodenních aktivit. Samozřejmostí u těchto programů je, aby veškeré činnosti byly klientovi příjemné, aby měli daný cíl a byly prováděny na vyžádání klienta. Činnosti by také měly být společensky přijatelné a rozhodně by neměly klienta demotivovat nebo jakkoliv pohoršovat (Holczerová, Dvořáčková, 2013, s. 34 až 35).

S nízkou kvalitou života a zdravotními omezeními, která v seniorském věku bývají častá, může být neaktivita u seniorů velmi vysoká a často vede ke zvýšení zdravotních obtíží. Proto je důležité seniory aktivizovat. Je nezbytné, aby měli alespoň minimální pohybovou a psychickou aktivitu, protože to výrazně zlepší kvalitu jejich života. Klíčové je aplikovat individualizovaný přístup a vycházet z přání a potřeb konkrétního seniora. Každá aktivita je podmíněna tím, aby člověk chtěl, uměl a mohl danou činnost provádět (Kalvach, Zadák, Jiráček, Zavázalová, Sucharda a kol., 2004.).

1.1 Obecně v sociálních službách

Hlavním důvodem, proč se aktivizační programy uskutečňují v sociálních zařízeních, je to, aby se zvyšovala samostatnost, a hlavně nezávislost seniorů na sociálních službách.

Mohou vést k obnovení těch aktivit, které dělal senior v minulosti, k získání nových zálib a koníčků anebo mohou napomoci s aktivitami, které senior již nezvládne sám a při nichž potřebuje pomoc. V aktivizačních programech bývají jednotlivé činnosti zprostředkovávány díky prostřednictvím pracovníků v pozicích ergoterapeuta, fyzioterapeuta nebo přímo aktivizačního pracovníka. Přínosem veškerých aktivizačních činností je výrazné zlepšení fyzického stavu seniorů a společně s tím i zlepšení jejich psychického stavu neboli odborně udržování aktivního stárnutí (Čeganová, 2010).

Aktivizační metody práce můžeme rozdělit do několika skupin. 1. Pohybové aktivity: S přibývajícím věkem narůstají různá pohybová omezení a celkově dochází ke zhoršení pohybových funkcí člověka. To se projevuje úbytkem aktivní svalové hmoty a snížením svalové síly. Přibývá procento tělesného tuku, a tak se celá pohyblivost seniora snižuje. Proto je v pokročilejším věku velice důležité dělat různorodá cvičení, která jsou zaměřena na krevní oběh, protože ten podporuje mozkovou činnost. Ideální jsou cviky složené z jednodušších forem pohybu. Vhodnou alternativou jsou i různé jednoduché hry a tím se dostává autorka k další aktivizační metodě. 2. Zábavné hry: Ty jsou přínosem hlavně pro kognitivní funkce seniorů, ale mohou být užitečné i pro fyzickou stránku, například jemnou motoriku. Oblíbené jsou u seniorů například stolní hry, díky kterým se výborně procvičují psychomotorické funkce, udržuje se komunikace a kontakt s dalšími seniory, což je pro ně také důležité. Trénování paměti – Pomáhá seniorům jak pro udržení i se zachováním soběstačnosti, a to hlavně jedincům, kteří trpí různými neurologickými poruchami. Cílem trénování paměti a různých paměťových cvičení je oddálit zapomínání, které je jak pro seniory, tak i pro jejich okolí nepříjemné, a udržet tak stávající úroveň memorizačních schopností. Při těchto cvičeních se využívají jednoduché hry, jako je například slovní kopaná nebo různé opakování čísel a obrázků (Čeganová, 2010). 3. Aktivity se zvířaty a domácími mazlíčky – Pro seniory je často důležité mít nějaký externí důvod dát se, aby se přinutili k fyzické aktivitě, proto jsou pro ně ideální domácí mazlíčci jako třeba kočky domácí a psi. Poskytují jim společnost, radost a obecně pozitivní reakce. Ale jsou přínosem i v mnoha jiných oblastech, mohou vyvolávat vzpomínky, stimulují hmat a motorické funkce (Walsh, 2005).

Důležité je také to, aby senioři měli co nejvíce možností, jak se svým časem nakládat. Jednou z metod aktivizace je podle Müllera (2006) podpoření pracovních pozic

pro seniory, či podpora zaměstnávání seniorů. I toto je velikým přínosem pro celkovou kvalitu života seniorů, ale pozitivní dopad to může přinést i na celou společnost. Proto je důležité tuto možnost seniorům neodpírat, spíše naopak jim tyto možnosti rozšiřovat různými vzdělávacími kurzy, přednáškami a univerzitami třetího věku. Ovšem nesmí chybět ani dostatečný výběr a v rámci různých vedlejších zájmových aktivit, jako je třeba turistika, jízda na kole nebo četba či luštění sudoku a křížovek. Důležitá je i nabídka společenských aktivit pro seniory. Sem patří různá centra pro seniory, kde jsou kolikrát aktivizační činnosti rovnou zahrnuty v programu. A pozitivní vliv mohou mít i návštěvy divadla, nejrůznější spolky nebo hudební koncerty. Hlavní cíl je udržet rovnost příležitostí v začlenění seniorů do veřejného života, na který byli zvyklí (Müller, 2006).

1.2 V zooterapii

Podle Lacinové (2007) mají na seniory pozitivní city související s aktivací velký vliv. Spínají se tím antistresové a antidepresivní mechanismy. Což je v dnešní době více než potřebné. Lidé se čím dál tím více vzdalují přirozenému kontaktu s přírodou. Jedním z řešení absence těchto dřív běžných aktivit je čas strávený s domácími mazlíčky. Mohou představovat několik vlastností, které lidé potřebují především v sociální oblasti. Práce a komunikace člověka s domácími mazlíčky a mnoha dalšími zvířaty se v posledních desetiletích zvýšila, a proto se oblast zooterapie rozvinula. Tím se zabývají jednak profesionálové z oboru psychoterapie, lékaři, sociální pracovníci, ale i běžní lidé, kteří v těchto oborech nepracují (Lacinová 2007, 27-29).

Kontakt s domácími mazlíčky a dalšími zvířaty může vést k psychické stimulaci, k rozvíjení sociálních komunikačních schopností a může se i zvyšovat radost a kvalita života seniorů. Nejvíce využívaná zvířata jsou v zooterapii psi (canisterapie), kočky (felinoterapie) a také koně (hipoterapie).

Každý senior si na tom najde své, například psi mohou zvyšovat celkovou fyzickou aktivitu, kočky mohou zlepšovat jemnou motoriku a jiná zvířata mohou mít spoustu dalších pozitivních vlivů.

2. ZOOTERAPIE

Člověk je se zvířaty spojený už od samotného počátku života. Zpočátku byla zvířata našimi pomocníky, ale postupem času se stali našimi přáteli. Mají velký vliv na duševní i fyzické zdraví, emoce a mohou obohatit náš společenský život. Proto jsou pro nás tak důležití, bez nich by mnozí z nás měli život složitější a někteří z nás si život bez nich neumí představit. Pojem zooterapie popisuje všechny pozitivní účinky, které na nás zvířata mají a pro někoho může být tento účinek natolik užitečný a důležitý, že může znamenat i léčbu různých závažných onemocnění, které může pomoci při léčbě. S pomocí domácích zvířat se lidem může zlepšovat motorika, paměť, komunikace, může klesat hladina stresu, a dokonce i fyzická bolest. Tím nejčastějším a nejjednodušším přínosem je ale radost a pozitivní energie, kterou lidem domácí zvířata dávají (Velemínský, 2007, s. 30).

Jedním z autorů, který se zooterapií a její problematikou zabývá, je Velemínský, který zkoumá celkovou zooterapii, její formy, přínosy a způsoby, jak ji aplikovat. Dalšími autorkami jsou L. Galajdová a Z. Galajdová, kteří svou knihu zaměřili na canisterapii a její účinky především na nevidomé, tělesně a mentálně postižené děti, centra, domovy a léčebny pro seniory a dlouhodobě nemocných klientů. Doktor Nerandžič ve své knize Animoterapie (2006) pojednává o rehabilitaci zvířat a v této oblasti působí již od roku 1993. Krejčířková a Langmeier pojednávají o prodlužování stárnutí a všech změnách, které lidé s věkem musí zažít. S tím úzce souvisí publikace Vágnerové, která se zaměřuje na změny psychického stavu seniorů. Kalvach se naopak zcela zaměřuje na geriatrii.

2.1 Definice zooterapie

Pro zooterapii je už dnes mnoho různých definic a pojmenování. Častým synonymem pro zooterapii může být například animoterapie, pet-terapie či animalterapie. Zooterapii můžeme definovat jako vědní léčebné odvětví, které se zaměřuje na léčebnou a terapeutickou stránku kontaktu člověka se zvířaty. Dokonce je zooterapie považována za funkční metodu psychoterapie, kdy má zvíře funkci koterapeuta, což je prostředník mezi klientem a terapeutem (Galajdová, 1999).

„Zooterapii se rozumí terapie s účastí zvířete. Mezi jinými terapiemi má výjimečné postavení hlavně pro svůj terapeutický prostředek, kterým je zde kromě člověka jiný živý tvor. Co se týká výše zmíněného vlastního terapeutického prostředku, může jít o jakákoli společenská zvířata, avšak nejčastějšími podněcovateli terapeutického vztahu jsou psi a koň.“ (Renotierová, Ludvíková, 2004, s. 67)

„Velmi zjednodušeně řečeno pod pojmem zooterapie rozumíme pozitivní až léčebné působení zvířete na člověka. Ať už nám jde o zlepšení paměti, motoriky nebo zmírnění stresu, je zde zvíře vždy v roli prostředníka, tzv. koterapeuta.“ (Freeman, 2007, s. 30)

Zooterapie ovlivňuje i jiné oblasti než psychoterapii. V oborech jako je psychologie, sociologie, psychiatrie, pedagogika, gerontologie, ale i humánní a veterinární medicína. Pouhá přítomnost zvířat v zařízeních, jako jsou domovy pro seniory, dětské domovy, léčebny dlouhodobě nemocných nebo dětská centra, může mít velmi pozitivní vliv na pacienty, děti, klienty i personál těchto zařízení (Tvrdá, 2020).

2.2 Metody, formy a typy zooterapie

Rozlišujeme několik různých přístupů v rámci zooterapie, jakým způsobem rozlišovat aktivity se zvířaty.

Metoda „AAA = animal-assisted activities“ podle Velemínského (2007) znamená běžný kontakt člověka se zvířetem za účelem vylepšení života klienta a rozvoje jeho schopností. Hlavními cíli je aktivizace klienta, zlepšení jeho komunikačních schopností, rozvoj jeho mobility, uklidnění a motivování k dalším krokům vzhledem k jeho zdravotního stavu. Tuto metodu lze aplikovat v domovech důchodců, dětských domovech či psychiatrických léčebnách. Při této metodě aplikátor metody vstoupí mezi personál, například do domova důchodců, a pracuje s ním. Z poznatků získaných prací si udělá vyhodnocení, skrze které svůj přístup a metody vylepší (Velemínský, 2007, s. 32–33).

Metoda „AAT = Animal Assisted Therapy“ se používá při běžném kontaktu s klientem. se zvířetem, skrze který u pacienta dochází ke zlepšení zdravotního stavu, hlavně psychického zdraví, ale i fyzického zdraví. Konkrétní cíl je stanoven na základě stavu pacienta a jeho přání. Plán je ušit klientovi na míru. Využívá se pro lidi s různými druhy postižení, dlouhodobě nemocné anebo pro pacienty v rekonvalescenci (Velemínský, 2007, s. 33-34).

Metoda „AAE = Animal Assisted Education“ má za cíl edukovat klienty, cvičit s nimi nebo je sociálně začleňovat (Velemínský, 2007, s. 34). Může být využita individuálně anebo i skupinově. Metoda motivuje ke studiu a učení tak, aby se klient sám chtěl nějakým směrem rozvíjet. Velmi často navštěvují i školy, kde mají klienti možnost učit se na živém zvířeti. Nové poznatky si budou lépe pamatovat, jelikož předmět studia vidí a mohou si na něj i sáhnout. Do práce jsou zapojeni rodiče i učitelé či speciální pedagogičtí pracovníci. Tato forma vzdělávání je zajímavá a vystupuje z běžného systému vzdělávání (Velemínský, 2007, s. 34-35).

Veškeré druhy zooterapie se poskytují skupinovou formou či formou pro jednotlivce. Pracují zde jak profesionální terapeutové, tak lidé, pro které je to koníčkem a mají spíše laickou představu o této formě terapie. Někteří zooterapeutisté dokáží na terapii přivést i několik zvířat najednou, což ale znamená, že je musí mít perfektně vycvičené a zvládnuté (Velemínský, 2007, s. 36).

2.3 Legislativní ukotvení zooterapie

V Ženevě se v polovině 90. let konala již několikátá konference IAHAIO, jejímž tématem byl vztah mezi zvířetem a člověkem. Výsledkem konference byla určitá forma usnesení na téma asistenčních a terapeutických sezení, při kterých jsou k terapii používána zvířata. Toto usnesení bylo dále postoupeno vládám, aby mohlo dojít k vytvoření patřičných legislativních kroků (Tichá, 2007).

V České republice není nijak legislativně upraveno používání zvířat v zooterapii. Je upraven pouze vztah člověka a zvířat, ochrana zvířat je regulována a je regulován i způsob chovu zvířat tak, aby nedocházelo k nějakým formám zanedbávání či týrání. Vyhlášky měst například upravují volný pohyb domácích zvířat. V dnešní době je společnost v České republice velice liberální a do některých nákupních center či restaurací již není prakticky zakázán vstup se psem. Jsme určitým způsobem „psí národ.“ Pes či kočka je dnes již více členem rodiny než pouhým domácím mazlíčkem pro potěchu. Tento přístup občanů české republiky je velice pěkný (Tichá, 2007).

Terapii formou zooterapie lze používat také jako výdělečnou činnost, tedy na živnostenský list nebo přes občanská sdružení, která fungují podle svých určitých pravidel. Tato sdružení upravuje vyhláška ministerstva vnitra (Kliková, 2004).

Felinoterapii v České republice provozuje několik neziskových organizací. Mezi ně patří: SOS Kočky Hodonín, Auracanis, ELVA HELP či Nezávislý chovatelský klub. Nejdéle fungující felinoterapie je provozována v Domě seniorů v Mladé Boleslavi.

3. FELINOTERAPIE

Kočky již od dob antických provázejí člověka v jeho životě. Jsou velmi často používány i ve felinoterapii. Felinoterapie je poměrně nová oproti canisterapii, která funguje už mnohem déle a do značné míry se u felinoterapie jedná o neprobádané území a je tedy více méně na začátku (Hypšová, 2007).

Felinoterapie je vhodná pro kočku, která v kotěcím věku úspěšně prošla sociální fází, je zvyklá být v prostředí s cizími lidmi a tento kontakt ji baví, má klidnou, přátelskou, přizpůsobivou a vyrovnanou povahu a těší se tak ze změny prostředí, přítomnosti a dotyků cizích lidí (Konečná, 2020).

Felinoterapie je terapie, která má zapůsobit na člověka přes kočky za účelem léčby. Výhodnost koček tkví v jejich poměrně nízké váze oproti některým psím plemenům. Pokud si tedy kočku vezme na klín i starší člověk, nemůžeme mu způsobit jakákoliv zranění či otlaky (Jančaříková, Bravencová, 2010).

Světově známá organizace je IAHAIO (International Association of Human-Animal Interaction Organizations), což je organizace zabývající se výzkumem interakce lidí se zvířaty, pořádá setkání, na kterých dochází k prezentaci práce terapeutů z celého světa. V České republice se Felinoterapie užívá od 90. let, kdy spadla železná opona. V roce 1995 byl založen Klub nezávislých chovatelů paní Hypšovou. Tato žena stála na začátku tvorby odborné metodiky felinoterapie (Hypšová, Velemínský, 2007, s. 263-278).

3.1 Definice felinoterapie

Význam slova felinoterapie byl vytvořen sloučením slov Felix a terapie. Znamená to, že to je léčení člověka skrze přítomnost kočky. Lze použít na různé druhy onemocnění, pomáhá lidem od stresu či různých poruch. Zvíře působí na člověka uklidňujícím dojmem a odvádí pozornost od problémů, které člověk má.

Velkou pozornost měly kočky v Egyptě, kde provázely faraony a měly i své mystické a duchovní funkce. Byly chovány pro lov drobných hlodavců, takže smysl jejich existence je více méně stejný (Forman, Niederwieser, 2001).

„Jedná se o léčebný kontakt mezi člověkem a kočkou neboli psychosociální a rehabilitační metodu podpory zdraví využívající pozitivního působení kontaktu člověka s kočkou, poskytující motivační podněty k uzdravení, odpočinku či stabilizaci organismu. Probíhá buďto terapie cílená, jejíž výsledky jsou objektivně posuzovatelné, nebo terapie relaxační, jejímž cílem a účinkem je navození zklidnění, vyrovnanosti, pohodové atmosféry“. (Felinogrey, 2009, online)

Zvířata mají účinky na zdraví člověka jak v pozitivním, tak negativním smyslu. Felinoterapie využívá těch pozitivních účinků. Lidé, u kterých se aplikovala felinoterapie, byli více odpočínutí, psychicky zdravější, a i jejich orgány vykazovaly lepší činnost.

Paní Kadlecová se domnívá, že s kočkou dokáže „mluvit“ jako s psychologem. Kočky dokáží „poslouchat“ (Kadlecová, 2009).

Hladit si jemný kožíšek kočky dokáže probudit různé smysly člověka, oč ve felinoterapii také jde. Dokáže spokojeným mručením i odpovídat, že kočce je klientovo konání příjemné a může pokračovat. Ale i nesouhlas jsou kočky schopné dát také najevo. Pro jejich ochlupení se některým lidem, kteří mají alergické reakce na srst zvířete, felinoterapii vůbec nedoporučuje.

3.2 Výběr koterapeuta (zvíře)

Veškeré terapie obsahují i nějaký terapeutický rámec a pravidla. Využití kočky při terapii musí mít nějaký význam, který lze podložit fyziologickými funkcemi, které lze změřit (Odendaal, 2007).

Na začátku je nutné vybrat kočky, které budou vhodné k provádění terapie. Není nutné používat čistokrevné či nějak speciálně šlechtěné kočky. Základem každé kočky „terapeutky“ je schopnost zvládat cizí prostředí a časté cestování v přepravním boxu. Je potřeba, aby kočka dále byla klidná, mírná a nebyla příliš vznětlivá. Kočka by měla pocházet z rodu, který už déle například žije s lidmi v domě, jelikož jí to předurčuje k tomu, že je bude dobře socializovaná a promítne se jí to i v genech (Hofmann, 1997).

Není vhodné používat na felinoterapii kočky, které byly toulavé, pocházejí ze špatných poměrů, jsou z útulku pro zvířata nebo dokonce byly týrané, jelikož tyto zkušenosti hluboce zasáhly do jejich charakteru. Mohly by navíc přenášet nějaké nemoci či parazity. Je potřeba, aby kočka byla jednoduše zdravá. Kočka musí mít vybudovanou plnou důvěru ve svého majitele. Samozřejmě různá plemena mají rozdílné genetické předpoklady. Jiné vlastnosti mají kočky šlechtěné, jiné kočky domácí bez jasně daného plemene (Rücker, 2013).

Jedním z vhodných plemen je plemeno Ragdoll. V některých případech dokáže navozovat dojem, že se jedná o psa v kočičím těle, jelikož se dokáže naučit i aportovat (Whitehead, 2008).

Vhodnou kočkou k terapii je i tělesně velká Mainská mývalí kočka, jejíž původ lze vysledovat do Spojených států amerických. Mainské mývalí kočky bývají přezdívány něžní obří. Jedná se o jedno z nejstarších plemen. Stavbou těla jsou robustní a samci dorůstají až do váhy 12 kilogramů. Samice jsou obvykle menší. Mají hustší srst s výrazným límcem kolem krku, který je pro ně typický. Dalším typickým znakem jsou bílé odznaky na límci

a tlapkách. Jsou velmi inteligentní, společenské, ale zároveň i nezávislé. Rychle si dokážou vytvořit pouto s lidmi v jejich rodině. Velkou zajímavostí je jejich schopnost učit se povely, což mají společné se psy. Mainské kočky jsou velmi žádané i jako běžní domácí mazlíčci (Juko, 2023, online).

3.3 Rozšíření felinoterapie v ČR

Felinoterapie se začala rozvíjet v České republice více v 90. letech, kdy se otevřely hranice a uvolnil se přístup i do západního světa. Za průkopnici v České republice lze považovat paní Danielu Hypšovou. Zasloužila se o založení Nezávislého chovatelského klubu, který je prakticky jedinou organizací, která se zabývá návštěvami pacientů v nemocnicích a jiných zařízeních. Zabývá se pouze terapií skrze kočky (Hypšová, 2007).

V našich končinách lze najít chovatele, kteří se terapii s kočkami zabývají, avšak jejich činnost není organizovaná a působí nezávisle na sobě. Jsou členy Sdružení chovatelů koček, které spadá pod fonologickou federaci FIFE. Ostatní felinoterapeuté jsou velmi často členy organizací, které se zabývají zooterapií, což znamená, že pod jednou hlavičkou fungují i s jinými zvířaty než s kočkami. Ke vzdělávání felinoterapeutů v ČR by autorka zmínila, že felinoterapeut v ČR může čerpat převážně z nevalidovaných zdrojů vzdělání. Jsou to kurzy vedené dobrovolníky či chovateli, a to ve formě workshopů, online semináře chovatelů koček nebo literatura o chovu koček. Až od roku 2016 je v České republice k dispozici, jen velmi omezený počet MPSV akreditovaných kurzů, například v organizaci ELVA HELP z. s. je přímo ministerstvem akreditovaný kurz o felinoterapii.

3.4 AAA ve felinoterapii

AAA (animal assisted activities) znamená formu společenské činnosti či aktivity za aktivní účasti zvířat. Jedná se o kontakt člověka se zvířetem, který má pozitivně působit na člověka. Ani jedna strana není do kontaktu nucena, a pokud k ní fakticky nedojde, tak se to nebere jako neúspěch. Mnohdy stačí pozorování jeden druhého (Svobodová, 2010).

Cílem AAA (animal assisted activities) je aktivizace klienta, jeho povzbuzení a zpříjemnění daného okamžiku. Zvíře ho může motivovat, snižovat míru stresu, povzbudit k pohybu. Velmi často dobře působí na psychiku. Za vhodné techniky lze považovat hlazení, mazlení či nějakou formu péče o zvíře, jako je například kartáčování. Samozřejmě klient si musí na takové činnosti troufnout a být jich schopný.

4. Stárnutí a stáří

Felinoterapie je vhodná zejména pro starší lidi a seniory. Stáří a stárnutí jsou dva naprosto odlišné termíny, které je nutné si vysvětlit. Jedná se o běžnou součást lidského života, jelikož stárneme prakticky od narození. Jedná se o proces, který člověka provází několik desítek let (Balogová 2005).

Stáří se zatím člověk nedokáže vyhnout, i když to jednou třeba bude možné. U každého člověka se stáří a stárnutí projevuje jiným způsobem. Dosavadní život a jeho styl zásadně promlouvají do toho, do jaké formy stáří se člověk dostane. Lidé konzumující nadměrně alkohol a drogy, prožívají jinou formu stáří než lidé, kteří žili relativně zdravě a například sportovali (Příbyl 2015).

Podle jiných autorů je stáří vrcholem života člověka, kdy přicházejí vnoučata, kterým je potřeba předat životní moudrost a vytvořit v nich respekt ke starým lidem, jelikož i oni budou jednou staří a třeba i nemohoucí. Z historie víme, že některé národy měly a mají hluboce zakořeněný vztah ke svým starým a projevují jim značnou úctu, což se dnes pomalu, ale jistě vytrácí a důchodci začínají být vnímáni jako nepotřební (Mlýnková 2011).

4.1 Gerontagogika a Speciální gerontagogika

Tyto dva obory jsou jedněmi z nejmladších disciplín speciální pedagogiky. Jsou výsledkem proměny paradigmatu speciální pedagogiky, rozšířením vzdělávacích a sociálních služeb pro osoby, které jsou znevýhodněné. Zásadně do problematiky promluvila demografická křivka. Cílem oboru jsou senioři, kteří mají nějaký druh postižení. Jelikož se lidé dožívají neustále vyššího a vyššího věku, je potřeba tento obor rozšiřovat a prohlubovat. Čím je člověk starší, tím se svým postižením bojuje hůře a je potřeba mu pomoci, rehabilitovat s ním či cvičit (Müller, 2013).

Gerantogogika se zabývá několika různými obory. Mezi ně patří mimo jiné výchova metodiků pro problematiku volného času seniorů. Tito lidé pracují v seniorských centrech, klubech, akademiích třetího věku. Zabývají se i aktivací a aktivizací seniorů, kteří jsou v ústavní péči. Vychovávají se terapeuti, kteří budou pracovat se handicapovanými pacienty, kteří trpí demencí či kombinací několika nemocí. Velkým problémem při péči o tyto pacienty jsou komplikace se zrakem či sluchem, který jim velmi stěžuje komunikaci (Jesenský, 2000).

Andragogika se zabývá rozvojem osobnosti seniorů, pomáhá jim udržet pozitivní myšlení, usiluje o zlepšení komunikačních schopností a celkovou adaptaci k životu ve stáří. Zabývá se i oblastí celoživotního vzdělávání a jeho využití pro všechny věkové kategorie seniorů.

V rámci gerontagogiky jsme více méně na začátku vývoje. Celou problematiku je potřeba důkladně prozkoumat a vytvořit metodiku pro následní vzdělávání lektorů a dalších pracovníků v oboru. Univerzita třetího věku je mezi seniory velice oblíbená a pro seniory je velmi prospěšná, jelikož vytváří podněty pro mysl seniorů. Velice důležité je i následné vyhodnocení výsledků práce se seniory a nalezení například činností, které je potřeba zlepšit či upravit (Jesenský, 2000).

V dnešní době jsou senioři velice často nepochopeni mladými lidmi z mnoha různých důvodů (Kalvach, Zadák, Jiráček, Závazalová, Sucharda a kol., 2004).

Speciální pedagogika vytváří základ pro pedagogickou činnost. Zaměřuje se na výchovu, vzdělávání, začleňování lidí, kteří jsou nějakým způsobem postižení či znevýhodnění a potřebují speciální přístup. Speciální pedagogiku lze dělit mnoha různými způsoby, jedná se například podle věku, postižení či podle schopností jedince.

Speciální gerontagogika studuje, zkoumá, systemizuje a vysvětluje skutečnosti o usměrňování a rozvíjení aktivit seniorů. Velmi podstatná je i hodnotová orientace seniorů a jejich schopnost se znovu naučit schopnosti, dovednosti a návyky, které například zapomněli. Gerontagogiku má za cíl zvednout kvalitu života seniorů a zajistit splnění jejich potřeb (Jesenský, 2000).

Jesenský (2000) tvrdí, že se lze setkat se stejnými druhy postižení jak v dětství, tak ve stáří s tím rozdílem, že v dětství a ve stáří mají jinou intenzitu, projevy a důsledky. Dochází i ke změnám v důsledku stárnutí organismu, kdy pak organismus na určité nemoci reaguje jinak než v mládí (Jesenský, 2000).

4.2 Vymezení stáří dle etap

Člověk během života prochází několika etapami života, jednou z nich je stáří. Stáří se dělí na ranné, pravé a dlouhověkost. Všeobecně je stáří vnímáno od 65 let. Druhů dělení je samozřejmě mnohem více. Každý autor to vidí maličko jinak, ale ve výsledku je to velmi podobné. Člověk se postupně dožívá více a více let a s tím i souvisí vývoj těchto pohledů. Demografický vývoj se také velice mění, lidé žijí déle a je potřeba tomu přizpůsobit sociální systém. Mladí lidé vnímají staré lidi úplně jinak než lidé ve středním věku. Tento pohled je zcela pochopitelný, jelikož mladý člověk má ke stáří daleko, zatímco člověk ve středním věku je na cestě ke stáří mnohem blíže. Samozřejmě člověka ovlivňují další faktory, jako je například výchova či babička, která žije v rodině blízko dětí. Mladí lidé vyrůstající s babičkou v blízkém okolí později pohlížejí na starší a staré lidi jinak než lidé, kteří se starými nevyrostali. Někteří lidé působí svou vitálností úplně jinak než jejich stejně staří přátelé a mají například i jiné návyky či koníčky. Životní elán člověk nemusí nutně ztratit s příchodem důchodového věku. Silně do toho promlouvá psychické nastavení

člověka. Ideálním příkladem jsou babičky v Číně, které jsou schopné v 80 letech těžce pracovat na poli a vůbec si nepřipouštějí, že jsou staré nebo že nemohou. Periodizace slouží k určitému zařazování a vytváří se z průměru, takže není problém potkat seniora, který naprosto „nesedí“ do tabulek (Ondrušová 2011).

Rozdíl mezi stárnutím a stářím je potřeba si vysvětlit. Stáří je definováno jako konec vývojového období jedince. Stárnutí je definováno jako proces, který přináší z velké většiny nevratné změny v životě jedince. Jedná se o proces, který nelze zvrátit a zatím čeká každého živého tvora. Podotýkám zatím, jelikož věda nepokročila tak daleko, abychom byli schopni se stárnutí nějak významně postavit (Ondrušková 2011).

Stárnutí probíhá u každého jedince jinak, jelikož jsme každý jedinečný a nelze nás příliš vložit do tabulek a těmi se řídit. Do stáří hodně promlouvá životní styl, genetika a přístup k životu. Hodně dokáže ovlivnit i rodina. Významným faktorem, který ovlivňuje stáří, je například typ prováděné práce. Existují zaměstnání, která lidské tělo poškozují víc a jsou zaměstnání, která míň (Kalvach, Čevela, Čeladová 2012).

4.3 Sociální služby pro seniory

Domovy pro seniory se zaměřují také na individuální podporu jednotlivce v jeho vlastním domově, což vede k rozvoji ambulantních a terénních služeb, které mohou využívat doma. O tyto služby je menší zájem, protože je společnost ještě nepotřebuje, ale jak bude přibývat starších lidí, jejich využití se určitě bude zvyšovat. V České republice zřizují domovy pro seniory kraje, obce nebo neziskové organizace (Malíková, 2011).

Pobytových služeb, které popisuje Malíková (2011) a které lidé mohou využít, je několik. Jsou vymezeny zákonem č. 108/2006, Sb. O sociálních službách. (Zákon č. 108/2006, Sb.)

Domov pro seniory funguje jako služba pro seniory, kteří se již o sebe nedokáží úplně postarat a potřebují pomoc při péči o vlastní tělo a potřeby. Zařízení je prioritně určené pro ty, kteří by jinak žili ve svém běžném obydlí, ale jejich zdravotní stav jim to nedovoluje a nutí je vyhledat sofistikované ubytování.

Domov se zvláštním režimem je v provozu celoročně a poskytuje domov a zabezpečuje potřeby lidí, kteří trpí duševní nemocí, nebo kteří jsou závislí na návykových látkách. Z pravidla je tato služba součástí nějakého domova seniorů, který má vyčleněnou určitou část ubytovacích prostor pro tyto případy.

Chráněné bydlení mohou využít lidé zdravotně postižení, kdy jejich postižení vyžaduje pomoc někoho dalšího. V tomto zařízení mohou žít samostatně podobně jako

v obyčejném bytě, ale je tam sociální pracovník zařízení, který dohlíží na klienty, zda vše zvládají a pomůže jim, pokud pomoc potřebují.

Denní stacionář je ambulantní službou, což znamená, že nebytovávají, ale osoby se sníženou soběstačností sem pouze dochází. Zařízení poskytuje služby, jako je aktivizační a sociálně – terapeutická činnost. O uživatele těchto stacionářů je kompletně postaráno.

Týdenní stacionář poskytuje možnost pobytu v pracovní dny osobám, které jsou méně soběstačné a jejichž zdravotní stav vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby v běžných životních potřebách.

Odlehčovací služby lze nazvat jako druh pomoci respitní nebo sdílené. Tato činnost slouží rodinám a jedincům, kteří nemají dostatek sil na to se neustále starat o blízkého ve špatném zdravotním stavu.

Centrum denních je služba pro lidi se sníženou samostatností a soběstačností. Pomáhá nejen s hygienou, ale například s vyřizováním úředních záležitostí.

Pečovatelská služba pomáhá seniorům, osobám s postižením i rodinám s dětmi v a domácnosti. Jedná se o službu terénní.

Osobní asistence je forma asistence, díky které se může potřebný zapojit i do společenského života a asistent všude chodí s ním a v případě potřeby poskytuje pomoc.

Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních, jako jsou nemocnice, psychiatrie a další zdravotnická zařízení s lůžkovým oddělením.

Sociálně aktivizační služby pomáhají postiženým i seniorům udržet se ve společenském životě, tak aby neztratili kontakt s okolním prostředím.

Odborné sociální poradenství – podle specializace se rozděluje na různé sociální skupiny a poradny. Existují poradny manželské, pro seniory či právní poradny pro občany. Existuje jich prakticky nepřeberné množství podle specializace v oboru. Samozřejmě existují poradny i pro postižené.

Seniorům je vytvářen sofistikovaný plán „ušit na míru“. Díky této individualizaci plánů se klient podílí na celkovém fungování služby. Tyto služby pro seniory mají za cíl udržet je co nejvíce samostatné a schopné postarat se sami o sebe. Službami dochází k podpoře klienta, což vede k udržení maximální důstojnosti jeho života (Malíková, 2011).

4.4 Aktivizace u seniorů

Kvalita života seniora v důchodu z velké části závisí na jeho aktivizaci. Podle Wehnera a Schwinghammera (2013) je potřeba aktivovat seniora, čímž je myšleno podpořit ho v činnosti a nenechat upadávat jeho myšlení. Senioři mají hodně volného času a je potřeba je podpořit k činnosti. Nedostatek činnosti vede postupně k degeneraci, která je velmi nežádoucí (Wehner, Schwinghammer, 2013).

Cílem aktivizace seniorů je podpora stávajících dovedností a schopností, jako je motorika, udržení schopnosti pohybu, především například chůze, údržba domácnosti, samostatnost a další běžné činnosti. Aktivizace se dále zaměřuje na paměť, myšlení, soustředění a také pozornost, orientaci. Vedlejším úkolem aktivizace je též snaha odbourávat nežádoucí chování uživatele. Například jde o neklid, agresivita, pasivita, netečnost a další stavy, které se mohou objevit u seniora. Senior, který ve volném čase chodí na zahradu či na procházky, je na tom zdravotně mnohem lépe než senior opuštěný, samotný a pasivní (Holmerová, Jarolímová, Suchá a kol., 2007).

Aktivizace je součástí života v domovech pro seniory. Nedostatek podnětů a pozitivní stimulace k degeneraci, tedy k psychickému a fyzickému chátrání (Kopecká 2011).

Kozáková a Müller (2006) o aktivaci mluví jako o jednom ze zásadnějších nástrojů, který vede k větší životní naplněnosti, je cestou k lepšímu životu lidí v seniorském věku, ale i k lepšímu životu lidí nějakým způsobem zdravotně omezených (Kozáková, Müller 2006).

Cíle, kterých chce klient v dlouhodobém a krátkodobém horizontu dosáhnout, si určí sám a na jejich uskutečňování se podílejí i odborníci z řad zaměstnanců, kteří vybírají určité metody aktivizace a klienta při činnostech motivují a podporují. Metody by se daly rozdělit na skupinové a individuální. Individuální aktivizace je taková, při které je věnována pozornost zaměstnance pouze jednomu klientovi a při aktivaci skupinové se sejde k činnosti více klientů zároveň a mohou se vzájemně podporovat a motivovat. Aktivizace je součástí individuálního plánování. Součástí individuálního plánu je metoda aktivizace, která se později využije. Jde o zápis plánu, podle kterého je aktivizace navržena a naplánována, a hlavně realizována s klientem. V průběhu dochází k průběžnému hodnocení. Mezi aktivizační metody patří bazální a smyslová stimulace, regenerační, rehabilitační a posilovací cvičení, muzikoterapie, arteterapie, reminiscence dramaterapie, tvořivé dílny, trénink paměti, zooterapie, folklórně a národopisně orientované aktivity, turistika, sportovní aktivity a další.

5. ODDĚLENÍ NÁSLEDNÉ PÉČE

Oddělení následné péče (ONP) je vysoce sofistikované oddělení, kde pracují lékaři ze všech různých oborů, jelikož se na tomto oddělení mohou vyskytnout pacienti s různými diagnózami, a právě proto potřebují specializovanou péči napříč obory lékařství. To platí nejen pro ONP v Liberci, ale pro všechny ostatní v republice.

Na oddělení následní péče dochází ke zdravotní péči o pacienta na lůžku, u kterého došlo k vyléčení aktuálního onemocnění nebo ke zhoršení stavu kvůli chronické nemoci. U těchto pacientů je potřeba pokračovat v další léčbě nejen v oblasti akutního onemocnění.

V Liberci je oddělení ONP využíváno i k praktické výuce Střední zdravotnické školy, Vyšší odborné školy zdravotní a Fakulty zdravotnických studií při Technické Univerzitě Liberec (ONP Liberec).

Podle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách lze následnou péči definovat následovně, lůžková péče je poskytována pacientovi, u kterého byla stanovena základní diagnóza, jeho zdravotní stav je stabilizovaný, náhlé onemocnění bylo zvládnuté nebo se náhle zhoršilo chronické onemocnění a jeho zdravotní stav vyžaduje další léčbu nebo především rehabilitaci. V rámci této lůžkové péče lze poskytovat intenzivní péči i klientům, kteří jsou částečně nebo plně závislí na podpoře základních životních funkcí. Dlouhodobá lůžková péče je nabízena pacientům, jejichž zdravotní stav nelze léčbou výrazně zlepšit a bez pokračování v léčbě se zhorší. V rámci této ústavní léčby lze poskytovat intenzivní péči i pacientům s oslabenými základními životními funkcemi (Zákon č. 372/2011 Sb.).

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, uvádí podmínky, za jakých vzniká a bude fungovat zařízení, které chce poskytovat sociální služby (Zákon č. 108/2006 Sb.).

A právě v těchto zařízeních má zooterapie velký význam. Například kočky přinášejí lidem obrovský užitek v nemocnicích i v jiném druhu lůžkových oddělení. Jejich přítomnost vnese mezi zdi pokoje něco nového, zajímavého a milého. V nemocnicích není příliš pěkné, vlídné prostředí a na lidi zde působí stres a obavy o život či zdraví. Hladit si kočičku přináší pacientům určitou formu uklidnění a zapomínají na to, kde se aktuálně nachází a v jakém jsou zdravotním stavu.

Oddělení následné péče Liberec (dále také ONP) navazuje na práci kolegů z ostatních oddělení nemocnice, kde dochází k péči o pacienty. Na tomto oddělení je mnohem více času a prostoru zabývat se individuálními problémy pacienta se snahou ho úplně zotavit (ONP Liberec).

Obrovský úspěch na tomto oddělení přináší i felinoterapie, která je zde aplikována již několik let. Pacienti všech kategorií si léčbu kočkou velmi chválí a vždy se těší na další návštěvu těchto milých stvoření na jejich oddělení.

5.1 Cíle a cílová skupina

Nejčastějšími pacienty na ONP v Liberecké nemocnici jsou senioři, kteří mají sníženou soběstačnost, bezdomovci a lidé, kteří jsou těžce nemocní. Lidé, kteří jsou nesoběstační, nemohou být propuštěni domů, jelikož jejich nesoběstačnost by mohla vést ke zhoršení zdravotního stavu. Jedná se o velmi složitou životní situaci a pro pacienta či chceme-li seniora je velmi psychicky náročná. Musí se sami vyrovnat s tím, že nedokážou bydlet sami a musí se spolehnout na pomoc druhých. Možností je více. Pacientovi lze zařídit pečovatelskou službu, která bude do jeho domova docházet a pečovat o něj, anebo může být umístěn do domova důchodců. U lidí bez domova je situace ještě komplikovanější, jelikož je vlastně není ani kam vrátit a situaci je nutno řešit v součinnosti například s azylovým domem pro lidi bez domova, kde je nutno dodržovat velmi specifický režim (ONP Liberec).

Uzdravování je dlouhodobý proces, jelikož musí dostat tělo do fyzické a duševní rovnováhy. Říká se ve zdravém těle zdravý duch. Velmi často se používá různých forem rehabilitace a terapií, mezi které patří i felinoterapie. Personálu jde o maximalizaci soběstačnosti a o vytvoření přátelského prostředí, ve kterém se pacienti budou cítit příjemně. Do nemocnice dochází i kaplan, který velmi často dokáže nahradit péči psychologa. Sociální pracovníci pomáhají najít nejlepší možné východisko z dané situace (ONP Liberec).

5.2 Možnosti aktivizace

V první linii při péči o pacienty stojí zdravotní sestry, a právě ty mají většinou nejlepší přehled o stavu pacientů, jelikož jsou s nimi v každodenním mnohahodinovém kontaktu. Aktivační programy spoléhají na informace právě od sester, například při volbě metody aktivizace. Sestry dokáží pomoci pacientům při adaptaci na dané prostředí (ONP Liberec).

Aktivizace seniorů na oddělení následné péče probíhá velmi pomalu. Pro začátek je zapotřebí používat pomalé soustředěné pohyby. Pomáhají i masáže různých částí těla, při kterých dochází k prokrvování daných oblastí. Je nutné procvičovat například ruce již od konečků prstů, jelikož v nich je velké množství nervů a k tomu perfektně dopomáhá hlazení hebké srsti kočky.

Velmi zajímavá jsou vizualizační cvičení. Dodnes jim není přikládán velký význam. Jedná se o formu představ a užívá se hlavně u lidí neschopných pohybu. Pomáhají povzbudit představivost. Dobré je i využívání hudby či předčítání knih (ONP Liberec).

U pacientů s demencí je potřeba aktivizační činnosti pečlivě vybírat. Jsou velmi silnou skupinou pacientů, kteří potřebují aktivizaci. Lze provádět terapie s jednotlivci či se

skupinami. Je důležité sledovat poslední trendy, které se objevují v jiných podobných zařízeních. Je potřeba vzdělávat personál a rozšiřovat jeho obzory. Existují vysokoškolské obory, které se přímo zaměřují na volnočasové aktivity. Základem aktivizace u seniorů s diagnostikovanou demencí je základ bazální stimulace neboli bazální dialog. Jedná se o koncept, který má vytvářet podněty pro rozvoj a vývoj osobnosti ve velmi jednoduché podobě, jelikož demence je velmi závažné onemocnění a pacienti nejsou komunikativní a okolí vnímají velice odlišně od zdravého jedince. Velmi podobný postup aktivizace je aplikován na pacienty s Alzheimerem (ONP Liberec).

Reminiscenční terapie je podobně jako bazální dialog velmi hojně používaná. Cílem této terapie je zpětné vyvolávání vzpomínek, zejména těch příjemných, i když to se nemusí vždy podařit tak, jak je zamýšleno. Mysl zatížená Alzheimerovým syndromem je mysl silně „znečištěná“ a zahlcená. Postupuje pomalu a nejprve je až roztomilá, dokud nepropukne naplno. Podle některých vědců trpí Alzheimerovým syndromem nejčastěji lidé užívající alkohol a drogy. Tyto návykové látky snižují funkci mozku a „otevírají“ dveře demenci a Alzheimeru (ONP Liberec).

Veškeré aktivity musí být citlivě prováděny a pacienty je k nim potřeba motivovat. Základem jsou aktivity spojené se sebeobslužnými operacemi. Jedná se například o osobní hygienu, úklid či procházku či alespoň posezení ve skupině. Pro pacienty jsou organizována představení, hry či promítání filmů. Tyto aktivity dokáží velmi dobře probudit mozek a vyvolat vzpomínky. Velmi často je v obličeji pacientů vidět „záře“ ve chvíli, kdy si například vzpomenou na něco z mládí. Takovéto situace dokáží velmi potěšit jak jejich blízké, tak i personál, který se snaží o to, aby takových okamžiků bylo co nejvíce, a to třeba i díky felinoterapii (ONP Liberec).

6. EMPIRICKÁ ČÁST

6.1 Cíl bakalářské práce a průzkumné otázky

Cílem bakalářské práce je popsat možnosti aktivizace seniorů v praxi obecně a na oddělení následné péče, konkrétně prostřednictvím felinoterapie, jako účinnou formu aktivizace seniorů.

První průzkumná otázka: Jaké jsou možnosti využití felinoterapie pro klienty na oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s., dle terapeuta?

Druhá průzkumná otázka: Jakou z technik aktivizace felinoterapií klienti na oddělení následné péče v nemocnici Liberec a. s. preferují?

6.2 Metody a průběh šetření

Pro zjištění potřebných dat byla použita metoda kvantitativního průzkumu, konkrétně polostrukturovaného dotazníku, který byl vytvořený autorkou bakalářské práce. Polostrukturovaný dotazník byl vytvořen ve dvou variantách. První varianta polostrukturovaného dotazníku byla určena klientům na oddělení následné péče v nemocnici Liberec, v Nemocniční ulici číslo 4466, druhá varianta byla určena terapeutce, která se felinoterapií aktivně zabývá již několik let a několik let ji také provozuje v nemocnici Liberec na oddělení následné péče.

V polostrukturovaném dotazníku pro klienty na oddělení následné péče v nemocnici Liberec, kde se používá metoda felinoterapie, bylo položeno celkem pět otázek, tzn. obsahuje celkem čtyři položky v uzavřeném stylu a jednu položku v otevřeném stylu. Bylo použito i dodatečné otázky, neboť poskytují prostor k lepší aktivizaci klienta, jeho vstřícnosti a pochopení autorových otázek.

Otázky jsou zaměřené na konkrétní informace, jako je pohlaví respondenta, jeho věk, jestli měl respondent někdy domácí zvíře a otázka, která je zaměřena blíže k felinoterapii, jestli se respondent felinoterapie účastní. Pátá otázka se zaměřuje na oblíbené aktivity respondentů při felinoterapii.

Dotazník určený pro terapeuta, který vykonává felinoterapii na oddělení následné péče v nemocnici Liberec, je obsáhlejší než dotazník pro respondenty. Obsahuje celkem deset položek, a to uzavřených, otevřených a doptávání se. Položky jsou zaměřené na získání potřebných informací, např. dosažené vzdělání, délka praxe, forma a pravidelnost poskytování felinoterapie, preferovaných techniky aktivit, možnosti aktivace klientů prostřednictvím felinoterapie. Dále polostrukturovaný dotazník obsahuje položky, které zjišťují hlavní výhody a nevýhody u metod aktivizací, možnosti pozitivního vlivu na klienty, dále jestli je možnost poskytovat felinoterapie i pro personál.

Polostrukturované dotazníky byly respondentům předkládány osobně autorkou bakalářské práce a v tištěné podobě. Oba polostrukturované dotazníky jsou obsahem této bakalářské práce. Na vyplnění polostrukturovaných dotazníků pracovala autorka bakalářské práce s klienty během února roku 2024 a vyplnění jednoho dotazníku trvalo v průměru 50 minut.

Respondenti byli úvodním proslovem seznámeni se záměrem dotazníkového šetření. Bylo jim vysvětleno, jak mají při vyplňování a odpovídání v polostrukturovaném dotazníku postupovat a co je smyslem dotazníkového šetření. Důležitým bodem bylo ubezpečení o anonymitě šetření. Z důvodu povahy respondentů vyhodnotila autorka práce, že je vhodné a potřebné před vyplněním dotazníku položit několik „předotázek“, aby s respondenty navázala důvěrnější kontakt.

6.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Polostrukturovaným dotazníkem byli osloveni klienti na oddělení následné péče (ONP) v nemocnici Liberec v Nemocniční ulici 4446, kteří v současné době využívají felinoterapii. Polostrukturovaný dotazník byl osobně předán 15 respondentům, vyplněných dotazníků bylo 15. Návratnost tedy byla 100 %. Jednalo se o seniory různého věku a různých typů zdravotních problémů.

Druhou skupinou respondentů byl terapeut, který v době sběru dat provozoval felinoterapii na oddělení následné péče v nemocnici Liberec. Dotazník byl předán 1 terapeutovi, vyplněný dotazník byl 1. Návratnost 100 %.

Dotazovaní respondenti (senioři i terapeut) pocházeli z řad známých vedoucí bakalářské práce, klientů nemocnice a také byli vyhledáváni na internetových sítích.

6.4 Výsledky šetření

V této části práce se autorka věnuje datům, která byla získána dotazníky. Pro snadnější orientaci jsou výsledky prezentovány prostřednictvím grafů, doplněných o slovní vyjádření.

6.4.1 Výsledky polostrukturovaných dotazníků pro klienty

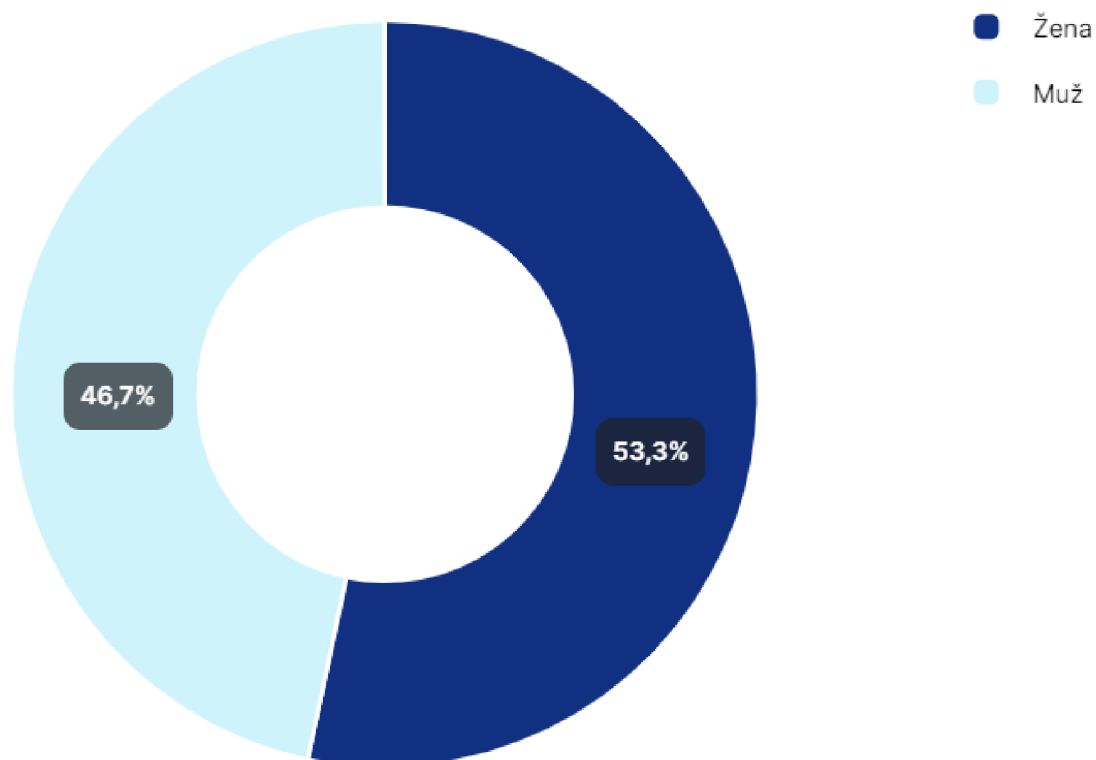
První polostrukturované dotazníky byly předány nejprve klientům na oddělení následné péče v nemocnici Liberec. Polostrukturovaný dotazník byl sestaven ze 4 položek zaměřených na téma bakalářské práce.

Před vypracováním polostrukturovaného dotazníku bylo klientům na oddělení následné péče položeno několik doplňujících otázek (předotázek) z důvodu navázání důvěrnějšího kontaktu a aktivnější spolupráce při vyplňování dotazníku. Někteří klienti se

styděli a potřebovali pro začátek rozmluvit, někteří se báli projevit důvěru a potřebovali si jen tak povídat, aby se ujistili, že jim nic nehrozí, a aby byli sdílnější a přístupnější. Velkou roli hrálo také prostředí, zdravotní stav a celkové rozpoložení respondenta v okamžiku vyplňování dotazníku.

Jedna z předotázek pro navázání důvěry a spolupráce se týkala momentálních pocitů klienta. Na tu všichni jasně odpověděli, že se nyní cítí dobře, že jsou relativně spokojeni. Tento pozitivní přístup může ovlivnit řada faktorů, včetně kvality péče poskytované na oddělení následné péče v nemocnici Liberec, nebo momentálního zdravotního stavu respondenta. Druhá otázka se týkala jídla, konkrétně toho, co klienti jedli k obědu. Všichni respondenti uvedli podobnou odpověď, která popisovala jídelníček pro daný den. Lze konstatovat, že stravování na oddělení následné péče v nemocnici Liberec je na dobré úrovni, standardizované a většině pacientům je nabízeno stejné menu (s výjimkou například pacientů před operačním zákrokem, těm je nabízena speciální předoperační strava). Poslední otázka pro navázání důvěryhodnějšího vztahu pro následné vyplnění dotazníku byla zaměřena na sociální aspekty života na oddělení následné péče, konkrétně na to, zda klienti mají na svém pokoji spolubydlící a jak se s nimi cítí. Všechny odpovědi naznačovaly, že žádný z klientů nebyl na pokoji sám a že se s jejich spolubydlícími cítili dobře. Tato skutečnost může významně ovlivnit sociální interakci a vzájemnou podporu pacientů, což je důležitý faktor pro zlepšení psychického zdraví a spokojenosti s prostředím následné péče.

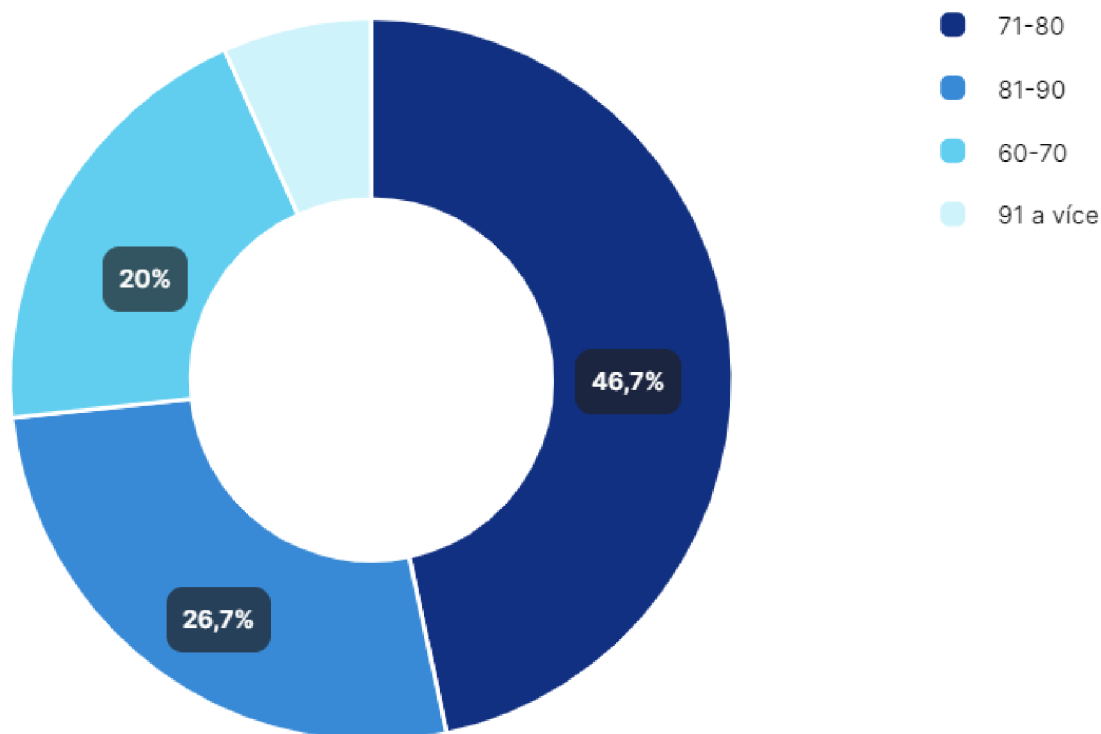
Položka č. 1 dotazníku: Jste muž nebo žena?

Graf č. 1: Pohlaví

Graf č. 1 ukazuje rozdělení pohlaví klientů. Na oddělení následné péče v nemocnici Liberec je podíl žen 53,3 % a podíl mužů 46,7 %. Podíl žen je mírně vyšší než podíl mužů.

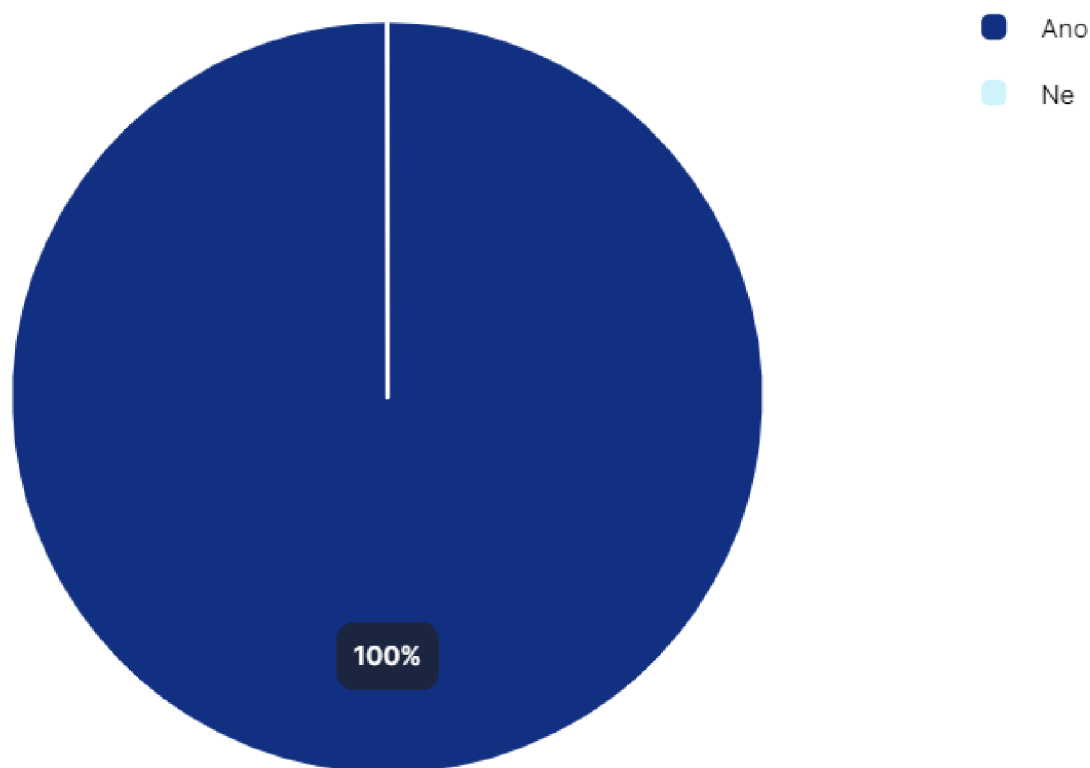
Položka č. 2 dotazníku: Kolik let Vám je?

Graf č. 2: Věk klientů

Graf č. 2 uvádí, jaké je věkové složení klientů na oddělení následné péče v nemocnici Liberec. Z výsledků vyplývá, že největší skupinu tvoří klienti ve věku 71–80 let, což je 46,7 %, tedy téměř polovina účastníků, pro autorku bakalářské práce zajímavý výsledek. Druhou věkovou skupinu tvoří klienti ve věku 81–90 let, kteří tvoří 26,7 % z celkového počtu. Dále necelých 20 % tvoří klienti ve věku 60–70 let a nejmenší skupinu dle očekávání tvoří klienti 91 let a starší 6,7 %. Výsledek zdůrazňuje zájem o poskytování terapeutických služeb felinoterapie v různých věkových skupinách. Nejaktivnější je skupina klientů ve věku 71–80 let, což je největší skupina klientů na oddělení následné péče. Tito klienti felinoterapii vyhledávají a dobře ji přijímají i s ohledem na svůj věk a zdravotní stav. Podpora a rozvoj felinoterapie by proto měla být v zařízeních poskytujících péči pro seniory prioritou hned od počátku, aby bylo možné co nejdříve a tím také co nejlépe využít jejich potenciálních přínosů pro klienty odlišného věku, a ještě včas ovlivnit kvalitu jejich života.

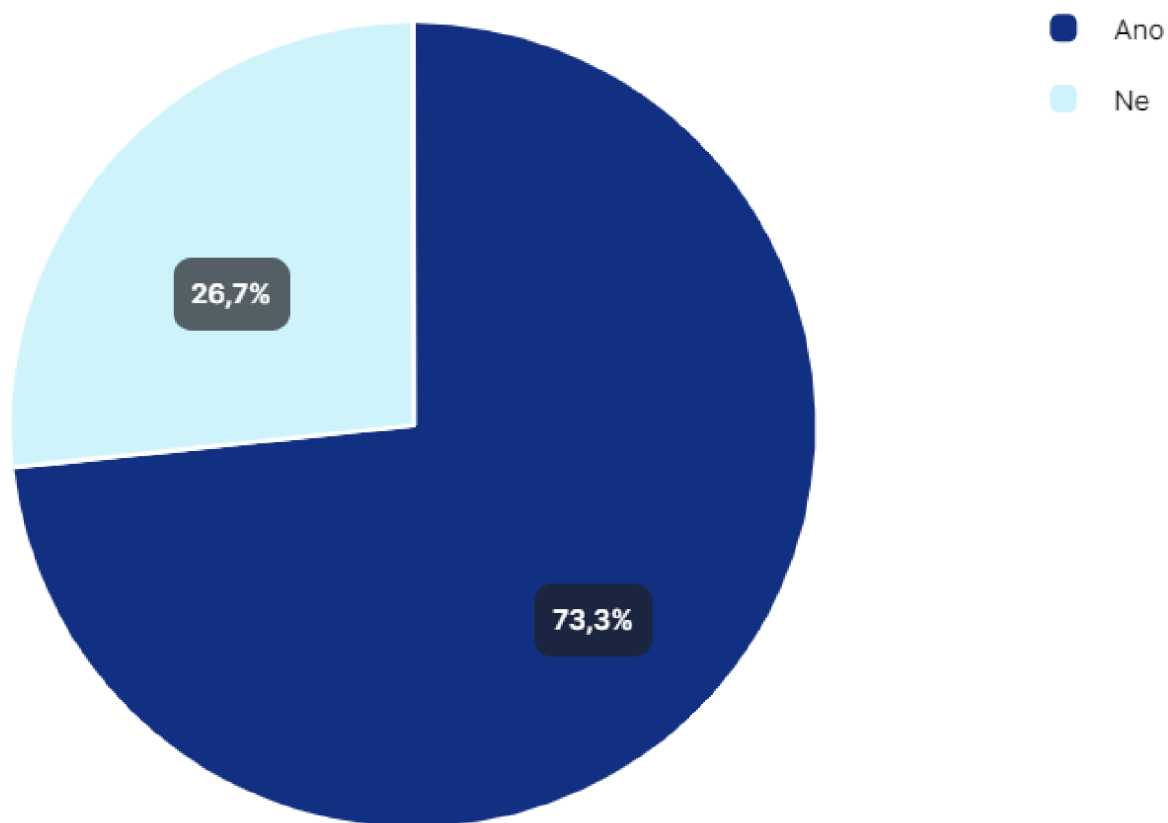
Položka č. 3 dotazníku: Účastníte se Felinoterapie na oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s.?

Graf č. 3: Účast felinoterapie

Z grafu č. 3 je zřejmé, že klienti se 100 % účastní felinoterapie na oddělení následné péče v nemocnici Liberec. Je také zřejmé, že terapie se zvířetem je zde plně integrována do terapeutického programu a účastní se jí všichni klienti na oddělení. Tato skutečnost ukazuje, že mezi klienty na oddělení následné péče je tato forma terapie velmi oblíbená a akceptovaná, což svědčí o jejím významném přínosu ke zlepšení jejich psychického i fyzického stavu. Plnohodnotná účast na felinoterapii také odráží snahu nemocnice poskytovat komplexní a inovativní péči o seniory. Úspěch felinoterapie na oddělení následné péče liberecké nemocnice ukazuje, jak důležitou roli může sehrát felinoterapie v léčbě a rehabilitaci seniorů. A konečně, vysoká míra účasti na felinoterapii naznačuje, že tato forma terapie může sloužit jako model pro další zdravotnické služby hledající způsoby, jak zlepšit péči o seniory a zlepšit rehabilitační procesy. Využití felinoterapie jako součásti celostní péče o pacienta otevírá dveře dalšímu výzkumu a vývoji v této oblasti, který se může rozšířit i do dalších nemocnic a zdravotnických zařízení.

Položka č. 4 dotazníku: Měl/a jste v minulosti domácí zvíře?

Graf č. 4: Domácí zvíře

Z grafu č. 4, který prezentuje informace o tom, kolik klientů na oddělení následné péče v nemocnici Liberec mělo před svým pobytem v zařízení domácí zvíře, lze usuzovat, že většina, tedy 73,3 % klientů domácího mazlíčka někdy měla. Naopak menší část klientů, přesně 26,7 %, neměla žádnou zkušenost s domácím mazlíčkem. To naznačuje potenciál felinoterapie v navazování na předchozí pozitivní zkušenosti klientů s domácími zvířaty. Uvedené rozdělení ukazuje na hlubokou spojitost mezi klienty následné péče a jejich domácími zvířaty, která mohla významně přispět k jejich celkovému pocitu pohody a duševnímu zdraví před hospitalizací. Skutečnost, že velká většina klientů měla zkušenost s vlastnictvím domácího zvířete, může být důležité pro úspěšnou aplikaci felinoterapie na oddělení následné péče. Tento fakt podtrhuje důležitost zvířat v životech lidí a jejich schopnost poskytovat útěchu, společnost a podporu ve stresových situacích.

Položka č. 5 rozhovor: Jaké aktivity u felinoterapie na oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s. jsou Vámi oblíbené, co se Vám líbí?

1. respondent odpověděl: „Pokud mohu kočky dávat pamlsky, cítím se dobře a mám radost, že mohu přispět k její pohodě. A paní terapeutka je hodná a milá.“ (Klient)

2. respondent odpověděl: „Vyčesávání kočky mě uklidňuje, má hebkou srst. Když ji vyčesávám, tak klidně sedí, vrní a je hodná.“ (Klient)

3. respondent odpověděl: „Hraní s kočkou je pro mě skvělým způsobem, jak se zbavit stresu a zapomenout na starosti. Je hezké sledovat, jak si kočka hraje. Paní terapeutka si se mnou mezitím povídá a mám ji ráda.“ (Klient)

4. respondent odpověděl: „Když kočka přijde a olízne mě, tak je to příjemné. Je to něco, co se v jiných nemocnicích neděje. Paní felinoterapeutka je k nim i k nám moc milá, rád si s ní povídám.“ (Klient)

5. respondent odpověděl: „Sedět a hladit kočku je pro mě příjemné. Pocit měkké srsti pod rukou a hlazení je velmi uklidňující a pro mne jediný možný pohyb.“ (Klient)

6. respondent odpověděl: „Když mi kočičku paní terapeutka položí na klín, tak mě to velmi potěší. A když mi tam kočička vydrží, tak mám radost, protože jsem slyšela, že je to symbol důvěry a přátelství, které kočka věnuje.“ (Klient)

7. respondent odpověděl: „Mít možnost si s paní doktorkou přes kočky povídat a sdílet své myšlenky mi je příjemné a fajn. Přitom si hladím kočku a nemusím se bát, že mě kočka pomluví nebo okřikne. Však přece neumí mluvit. Věřím, že mě poslouchá.“ (Klient)

8. respondent odpověděl: „Když kočka leží vedle mě a spí, mám pocit, že je vše v klidu. Je to chvilka pohody a bezstarostného žití.“ (Klient)

9. respondent odpověděl: „Setkání s kočkou je pro mě radostným okamžikem. Je to pozitivní část uprostřed všedního dne, která mi dodává klid a optimismus. S paní od koček si říkáme vtipy a je sranda.“ (Klient)

10. respondent odpověděl: „Okamžik, kdy se kočka přijde na mě podívat, mě rozesměje. A paní terapeutka je moc milá, těším se vždycky na ni, že si s ní popovídám. Mám radost, že jsem pro někoho ještě důležitý a cítím se dobře.“ (Klient)

11. respondent odpověděl: „Prožít čas s kočkou mi zkracuje čekání na výsledky a rozptyluje mé myšlenky na nemoci a bolesti.“ (Klient)

12. respondent odpověděl: „Mít kočku poblíž mi dává pocit domova a takové pohody. Je to jako mít malého přítele, který mě nikdy neopustí a mohu mu říci cokoliv.“ (Klient)

13. respondent odpověděl: „Když mi kočka přijde do pokoje, lehne si na parapet a kouká na mě, tak se cítím poctěn a méně osaměle. Je to jako pocit společnosti. A když si můžu popovídat s paní od koček a psů, tak je to dvojnásobná radost.“ (Klient)

14. respondent odpověděl: Hraní s kočkou je pro mě skvělým způsobem, jak odvrátit myšlenky od bolesti a obtíží mého zdraví. Zapomínám na své starosti a soustředím se na okamžik s kočkou, která je u mě.“ (Klient)

15. respondent odpověděl: „Prožít čas s kočkou je pro mě velmi cenné. Je to pocit, že mě má někdo rád, bez ohledu na moje zdraví anebo jak vypadám.“ (Klient)

Z odpovědí vyplývá, že respondenti mají velmi pozitivní a uklidňující zkušenosti spojené s kontaktem anebo péčí o kočky. Kočky přinášely radost, pohodu a pozitivní pocity. Ve většině případů byla zvířata také spojícím nástrojem v komunikaci mezi klientem a felinoterapeutem. Klienti se prostřednictvím zvířat uvolnili, trošku se hýbali, začali častěji komunikovat a více se otevřeli. Ale podle pozorování autorky bakalářské práce byla po opakovaných návštěvách pro někoho již důležitější paní felinoterapeutka a velké procento klientů vyžadovalo jak přítomnost koček, tak její přítomnost.

6.4.2 Výsledky polostrukturovaných dotazníků pro terapeuta

Druhý polostrukturovaný dotazník byl určen pro terapeuta, který felinoterapii provozuje na oddělení následné péče v nemocnici Liberec.

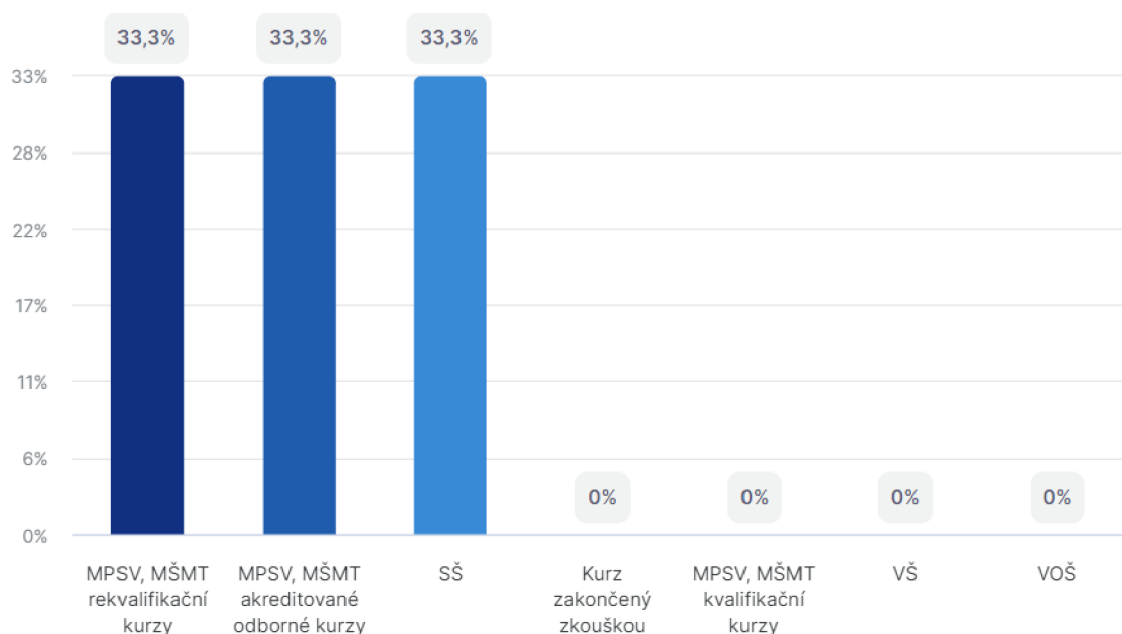
Autorka této bakalářské práce upozorňuje, že neměla v tomto dotazníku možnost získat další odpovědi a zároveň získat srovnání s jinými felinoterapeuty, jelikož na odděleních následné péče v nemocnici, na které je zacílena tato bakalářská práce, je velmi omezené množství zooterapeutů a zooterapeut zaměřený na felinoterapii a zároveň na canisterapii je jediný, a to na oddělení následné péče v nemocnici Liberec.

Polostrukturovaný dotazník byl sestaven z 10 položek zaměřených k tématu bakalářské práce. Na úvod polostrukturovaného dotazníku byly felinoterapeutce na oddělení následné péče v nemocnici položeny dvě otázky. Autorka bakalářské práce se zeptala, zda se jí líbí její práce na tomto oddělení. Felinoterapeutka vyjádřila hlubokou vášň pro svou práci. Popsala, že práce s klienty a se zvířaty jí přináší velké uspokojení a zadostiučinění. Nedokáže si představit situaci, kdy by nemohla pomoci a pozitivně ovlivnit životy na oddělení následné péče v nemocnici Liberec. Její slova ukazují, jak je

pro někoho důležité ve svém životě sloužit druhým, což sdílí mnoho zdravotníků a sociálních pracovníků. Tato vášeň a přístup k práci jsou důležité pro poskytování kvalitní a empatické péče klientům. Autorku této bakalářské práce velmi překvapila informace, že to je bohužel jediná terapeutka, která provozuje felinoterapii i canisterapii na oddělení následné péče v nemocnici Liberec v celé České republice.

Na druhou úvodní otázku, s jakým plemenem kočky ráda pracuje, odpověděla, že o konkrétní plemeno jí nejde. Jde o povahu kočky, o to, jestli má ráda lidi a nevádí jí cizí kontakt, pak může být jakéhokoliv plemene. Její odpovědi naznačují, že pouhá přítomnost a interakce se zvířetem je pro ni důležitá a v práci nepostradatelná. Přestože nemá přímo preferenci plemene, přiznala, že má ráda obecně větší kočky.

Položka č. 1 dotazníku: Uveďte, jaká máte vzdělání k poskytování felinoterapie?

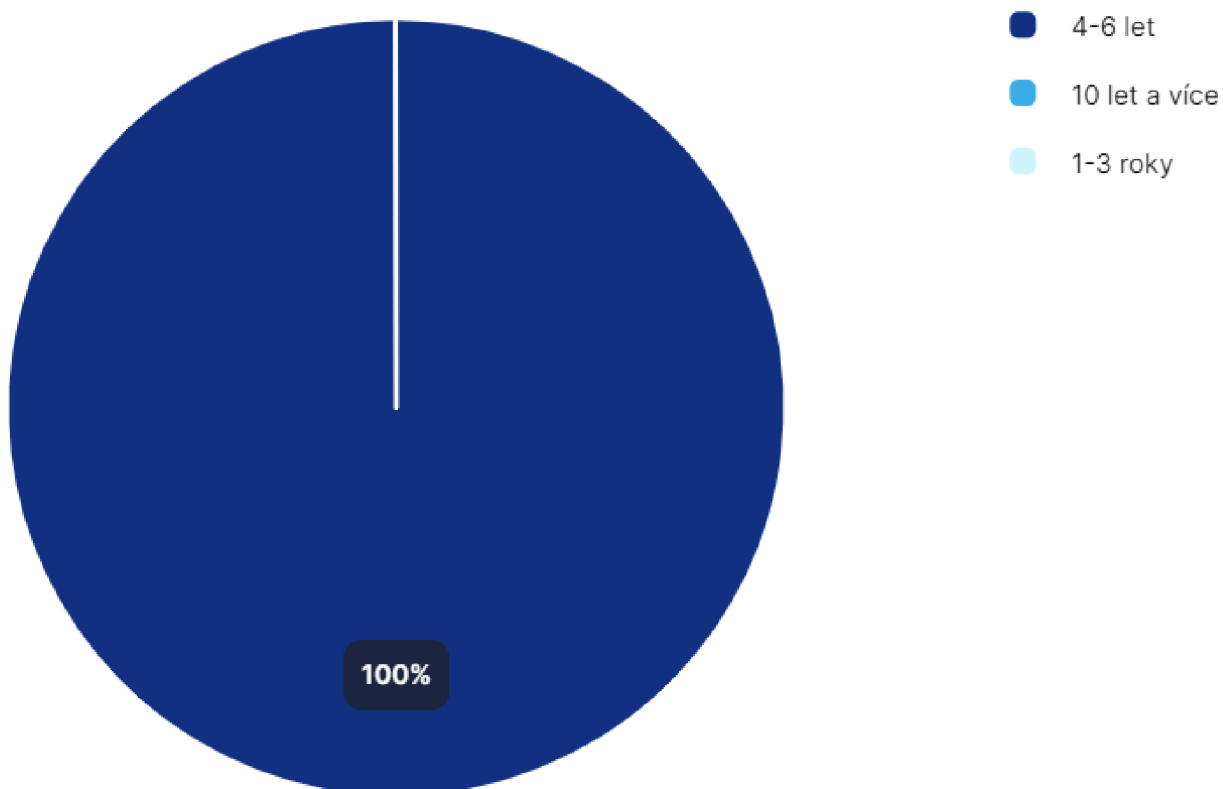

Graf č. 1 Vzdělání felinoterapeuta

V grafu č. 1 jsou zobrazeny stupně vzdělání terapeuta na oddělení následné péče v nemocnici Liberec. Pro výstižnější graf byl zvolen sloupcový formát. Graf detailně ukazuje vzdělávací pozadí felinoterapeuta, je ukázáno, že felinoterapeut má dokončené střední vzdělání a také absolvoval řadu rekvalifikačních a akreditovaných kurzů, se všemi typy vzdělání zastoupenými rovnoměrně, což každé činí 33,3 %. Toto rozdělení naznačuje, že felinoterapeut vynaložil značné úsilí na doplnění svého formálního vzdělání, a to o několik specifických kurzů, což dokazuje jeho vážný zájem a oddanost profesionalitě v oblasti felinoterapie. Rozšířené vzdělání felinoterapeutky na oddělení následné péče liberecké nemocnice je důležité nejen pro její odbornou přípravu, ale také pro její schopnost přizpůsobit léčebné techniky a přístupy různým potřebám klientů. Absolvování

určitých kurzů jí umožňuje hlouběji porozumět terapii. Rozsáhlá vzdělávací úroveň felinoterapeutů zdůrazňuje důležitost neustálého profesního růstu a vzdělávání v daném oboru. Díky tomuto vzdělávání se, neustálému doplňování informací a odborné přípravě má felinoterapeutka kromě nezbytných teoretických znalostí i praktické dovednosti.

Položka č. 2 dotazníku: Jak dlouhá je Vaše Felinoterapeutická praxe?

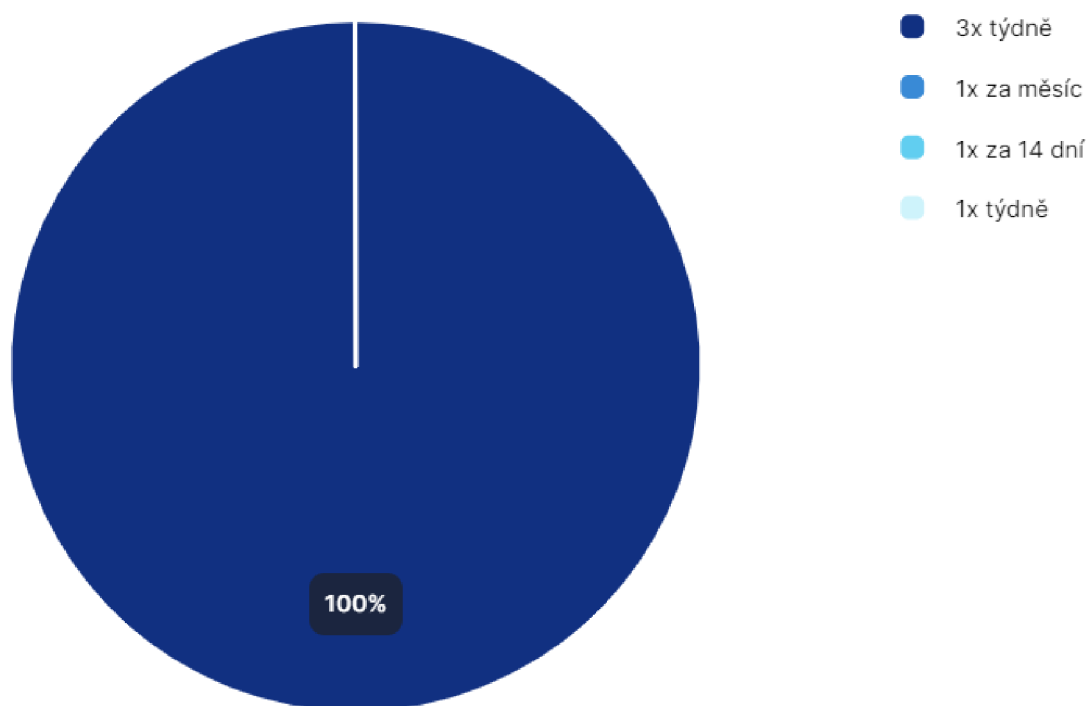

Graf č. 2: Praxe felinoterapeuta

Graf č. 2 podrobně zobrazuje, že felinoterapeutka pracující na oddělení následné péče v nemocnici Liberec a.s. má za sebou 5 let praktických zkušeností v oblasti felinoterapie. Díky praxi v nemocnici a rozsáhlým zkušenostem může felinoterapeut určit, která interakce mezi klientem a zvířetem přinese nejlepší výsledky. Zkušenosti, které felinoterapeut v průběhu let získal, jsou cenné nejen pro něj samotného, ale mohou být sdíleny i s dalšími felinoterapeuty pro praktické znalosti a dovednosti potřebné k účinnému a efektivnímu poskytování terapie. Praktické zkušenosti ve felinoterapii a rozvoj osobních a profesních dovedností felinoterapeuta mají významný vliv na kvalitu a efektivitu poskytované felinoterapeutické péče. Praxe v této felinoterapeutické oblasti umožňuje felinoterapeutovi nejen aplikovat osvědčené metody a techniky, ale přistupovat

k jednotlivým problémům inovativním způsobem tak, aby co nejlépe vyhovoval specifickým potřebám a přáním klientů.

Položka č. 3 dotazníku: Uved'te, jak pravidelně probíhá Vámi využívaná terapie na oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s.?

Graf č. 3: Intervaly poskytování terapií

Graf č. 3 uvádí přehled o intervalech felinoterapie, která na oddělení následné péče v nemocnici Liberec a.s. probíhá pravidelně třikrát týdně. Z důvodu omezeného množství respondentů nebylo možné získat srovnání, proto je v grafu srovnání 100 %. Z osobní zkušenosti autorky této bakalářské práce, která byla přítomna na některých hodinách felinoterapie v nemocnici Liberec je toto dostačující. Pravidelná terapie je důvodem k dosažení pozitivních výsledků, protože umožňuje klientům vytvořit si silné pouto se zvířetem a maximalizovat terapeutické přínosy těchto terapií. Pravidelná třítýdenní sezení také umožňují felinoterapeutovi pozorně sledovat pokroky klientů a přizpůsobit terapii jejich aktuálním potřebám a reakcím. Kontinuita a pravidelnost felinoterapie na oddělení následné péče je základním bodem budování důvěry a pohody mezi klienty a zvířaty. Toto nejen pomáhá rozvíjet vztah, ale také vytváří strukturovaný rámec, který může klientům přinést pocit bezpečí a méně stresu v nejistém nemocničním prostředí. Důraz na pravidelnost a obsah se může týkat nejen samotných terapeutických sezení, ale také budování pevných vztahů a pozitivních interakcí, které mohou trvale obohatit život klientů.

Tento přístup podporuje nejen fyzické zdraví, ale i psychickou pohodu a celkovou kvalitu života klientů.

Položka č. 4 rozhovoru: Jaká zvířata máte pro klienty na oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s.?

„Na oddělení následné péče v nemocnici Liberec a.s. se k poskytování zooterapie využívá široké škály zvířat tak, aby byly co nejlépe uspokojeny potřeby a preference klientů. V současné době máme dva psy leonbergery, kteří jsou pro práci v tomto prostředí obzvláště vhodní pro svou klidnou povahu a lásku k lidem. Díky své velikosti nabízejí klientům bezpečný fyzický kontakt a bez rizika, že by se dostali do jejich lůžek, což je důležité pro dodržování nemocniční hygieny. Kromě psů máme pět mainských mývalích koček, z toho dva kocoury a tři kočky. Jejich klidná a přátelská povaha je předurčena pro interakci s klienty. Kočky jsou zvláště aktivní v terapii a mohou se velmi dobře ztotožnit s klienty, kteří chtějí zvířata hladit nebo s nimi manipulovat. Výběr zvířat pro zooterapii je pečlivě zvažován, klade se důraz na jejich velikost, charakter a schopnost vytvářet pozitivní vztahy. Velká zvířata, jako jsou naši psi a kočky, dávají klientům pocit bezpečí a pohodlí, zatímco jejich přátelská povaha pomáhá vytvářet chvíle radosti a pohody. Důraz na detailní výběr zvířat na terapii zajišťuje, že každé zvíře přináší do terapeutického procesu něco jedinečného, co může vyhovět specifickým potřebám jednotlivých klientů. Široká škála terapeutických zvířat nabízí klientům rozšíření možností, například psi mohou být nabízeni těm, kteří chtějí aktivnější zvíře, zatímco kočky mohou být nabízeny klientům, kteří chtějí klidnější společnost. Tento přístup zvyšuje šance na úspěšnou terapii.“ (Felinoterapeutka)

Zooterapie na oddělení následné péče v nemocnici Liberec je důležitým krokem vpřed k poskytování kvalitní péče seniorům. S touto pomocí je možné překonat bariéry, izolace, podpořit sociální interakci a přispět k celkovému zlepšení kvality života klientů.

Položka č. 5 rozhovoru: Jaké jsou možnosti aktivovat klienty prostřednictvím felinoterapie na oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s.?

„Jednou z možností, jak aktivovat klienta je, že vstoupím do místnosti a přebírám pozornost klienta. Začnu s ním komunikovat a navazovat oční kontakt. V přímém kontaktu s klientem se snažím vytvářet prostředí důvěry a otevřenosti. Zájem jsem získala už jen tím, že mám s sebou kočku, což v nemocnici není běžné. Pokud má kočka zájem a klient také, mohou se spolu pustit do různých aktivit. Klient dostal třeba kartáč, s kterým kočku vyčeše, nebo jen tak se s kočkou pomazlí, přitulí a za odměnu dostane kočka od klienta pamlskek. Obecně je jednou z možností využití felinoterapie psychická stránka, navození lepší nálady, uvolnění emocí, zklidnění mysli, formování určitých myšlenek, odvrácení pozornosti od špatných pocitů. Dalším způsobem je komunikace s klienty. Klient mluví

o tom, co měli k obědu, co si přejí, zda je čeká někdo doma nebo co v životě zažili. Zvířata přinášejí do této terapie i lidskost a podporují vazby mezi klientem a terapeutem.“
(Felinoterapeutka)

S ohledem na tyto aspekty je zřejmé, že felinoterapie nabízí širokou škálu výhod. Kromě emocionálního uvolnění a zlepšení sociální interakce má felinoterapie potenciál změnit způsob, jakým přistupujeme k péči o klienty, a poskytuje cennou možnost pro ty, kteří hledají komplexnější a osobnější terapii.

Položka č. 6 rozhovoru: Je něco, co Vám chybí k možnostem aktivizace na oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s.?

„Vždy je co zlepšovat, ale v současné době mám pocit, že naše možnosti aktivizace na oddělení následné péče v nemocnici Liberec jsou rozsáhlé a dobře přizpůsobené potřebám našich klientů. Samozřejmě neustále sledujeme nové trendy a techniky ve felinoterapii, abychom rozšířili naše služby a nabídli ještě více příležitostí k aktivizaci a podpoře našich klientů. Díky neustálému školení v oboru felinoterapie a zkušenostem získaným z přímé praxe jsme schopni nabídnout individuální přístup, který odpovídá individuálním potřebám a preferencím každého klienta. Neustále se snažíme zlepšovat naše služby pravidelným shromažďováním zpětné vazby od našich klientů. Tato zpětná vazba je pro mě i ostatní kolegy neocenitelným zdrojem informací, který nám umožňuje identifikovat oblasti, kde lze naše služby dále optimalizovat a přizpůsobit potřebám našich klientů. Proto mi na oddělení následné péče nic nechybí a jsem spokojená.“
(Felinoterapeut)

Položka č. 7 rozhovoru: Jaké jsou hlavní výhody u metod aktivací na oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s.?

„Největší výhodou je schopnost přinášet pozitivní změny do života našich klientů. První přítomnost a interakce klienta se zvířetem často vyvolává radost, zvědavost a pocit uspokojení. Kočka nabourává stereotyp nemocnice, protože nikdo není zvyklý na to, že je kočka v nemocnici. Klient zpozorní, vnímá něco neobvyklého a snaží se mluvit na kočku nebo na mě. Já zahájím vzájemnou komunikaci, čímž aktivuji řečové centrum a postupně klienta rozmlouvám. Klient často komunikuje lépe s našimi kočkami než s lidmi. Komunikace umožňuje klientům vyjádřit se a sdílet s námi své příběhy, což je pro jejich duševní pohodu nesmírně cenné. Já mám na klienta jiný úhel pohledu, protože mám čas si s ním popovídat o životě, ale sestry bohužel ne. Samozřejmě jsou klienti, kteří nechtějí mluvit, takže se řídím jejich potřebami. Záleží také na tom, jak je daný terapeut zkušený a jak s klientem mluví. Plusem je motivace prostřednictvím kočky, která je s klienty v nemocnici a může mu změnit náladu. Interakce mezi klientem a kočkou nejen stimuluje

kognitivní funkce a podporuje sociální integraci, ale také posiluje fyzické zdraví. Mazlení může snížit krevní tlak, zpomalit srdeční frekvenci a zmírnit stres. Tento fyziologický účinek přispívá k celkové relaxaci klientů a může dokonce zmírňovat příznaky některých onemocnění. Velkou výhodou je pozornost klienta zaměřená ke kočce. Pomocí felinoterapie lze dosáhnout výrazného pokroku, klientům se například zvýší sebevědomí a mohou se objevit nové zájmy a motivace pro další aktivity. Proto je felinoterapie na oddělení následné péče v nemocnici Liberec důležitým krokem ve zkvalitnění péče o seniory s různými zdravotními potřebami. Jde o přístup, který zdůrazňuje význam holistického přístupu ke zdraví, kde je stejně důležitá péče o tělo i duši.“ (Felinoterapeut)

Položka č. 8 rozhovoru: Jaké jsou případné nevýhody metod aktivací na oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s.?

„Nevýhodou je, že pracuji s chlupatými zvířaty, protože se to opravdu nehodí do nemocnice. Udržování vysoké úrovně hygieny při práci s chlupatými zvířaty v nemocničním prostředí je velkou výzvou. Víme to a děláme vše pro to, abychom minimalizovali rizika. Přínosy felinoterapie však tyto potenciální obtíže výrazně převyšují a my se snažíme tyto nedostatky řešit účinnými hygienickými opatřeními. Kromě hygienických problémů přináší práce v nemocnici s chlupatými zvířaty další speciální požadavky, jako je zvládnutí interakcí mezi zvířaty a pacienty s alergiemi nebo jinými zdravotními omezeními. Ačkoli může být obtížné tyto problémy překonat, naše zkušenosti ukazují, že pečlivé plánování a spolupráce s lékařskými odborníky může pomoci překonat tyto překážky a zajistit, že terapie jsou bezpečné a účinné pro všechny klienty. Pro minimalizaci rizik spojených s chlupatými zvířaty v nemocničním prostředí je kladen důraz na preventivní opatření, jako je pravidelné vyšetření zvířat na infekční onemocnění a pravidelné očkování. Tímto přístupem se snažíme o to, aby celková felinoterapie byla pro pacienty co nejpřínosnější bez zbytečných rizik.“ (Felinoterapeut)

Položka č. 9 rozhovoru: Je možnost poskytovat felinoterapii pro personál na oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s.?

„Ano, většinou pracuji více pro zaměstnance než pro klienty. Vím, že felinoterapie může mít pozitivní dopad nejen na naše klienty, ale i na náš personál. Pracovní prostředí se stává uvolněnějším a přátelštějším, což pomáhá udržovat dobrou atmosféru na oddělení následné péče a zvyšuje spokojenost zaměstnanců. Poskytování felinoterapie pracovníkům následné péče má mnoho výhod, které přesahují běžné terapeutické výhody pro klienty. Zaměstnanci, kteří mají možnost během pracovního dne komunikovat s terapeutickými zvířaty, často uvádějí nižší úroveň stresu a vyšší celkovou spokojenost s prací. Tato pozitivní zpětná vazba má přímý dopad na kvalitu péče poskytované klientům, protože

šťastnější a spokojenější zaměstnanci jsou více motivovaní a oddaní své práci. Integrace felinoterapie do pracovního prostředí také podporuje týmovou práci a posiluje vztahy mezi zaměstnanci. Felinoterapie je tak navíc prostředkem ke zlepšení pracovního prostředí. Dá se říci, že felinoterapie nabízí cenné benefity nejen klientům, ale i personálu na oddělení následné péče. Schopnost felinoterapie, jako je například podporovat týmovou práci, poskytovat příležitosti k odpočinku a zotavení dělá z felinoterapie neocenitelný nástroj pro zlepšení kvality pracovního prostředí a zlepšení duševní pohody zaměstnanců.“
(Felinoterapeut)

Položka č. 10: Jaké máte z pozice felinoterapeuta možnosti, pozitivního vlivu na klienty z oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s.?

„Mám velký vliv, záleží na tom, jak umíte pracovat s klienty. Musíte mít hodně empatie, musíte klientovi naslouchat. Můj pozitivní vliv může mít mnoho podob, od poskytování útěchy a společnosti až po změnu nálad, podporu a komunikace. Záleží na individuálních potřebách a preferencích každého klienta. Co je důležité, felinoterapie nám umožňuje podporovat klienty v jejich snaze zlepšit kvalitu jejich života, i když procházejí náročným obdobím. Můj přístup k felinoterapii je založen na hlubokém pochopení toho, jak jedinečný je každý člověk. Klienti mohou být velice odlišní. Každá interakce je příležitostí zhodnotit, v čem se klient cítí lépe – ať už je to jednoduchý dotek, hra s kočkou nebo jen ticho v prostoru. Tento individuální přístup umožňuje vytvářet pevné terapeutické vztahy, které mohou pozitivně ovlivnit. V praxi jsem viděla mnoho příběhů, kdy felinoterapie přinesla u klientů výrazné pozitivní změny. Někteří zlepšili kognitivní funkce, jiní našli nový způsob, jak vyjádřit své pocity a emoce. Tyto výsledky nejen potvrzují hodnotu felinoterapie, ale jsou také silným podnětem pro její další pozitivní rozvoj.“
(Felinoterapeut)

6.5 Zodpovězení průzkumných otázek

Pro bakalářskou práci byly formulovány následující průzkumné otázky.

První průzkumná otázka: Jaké jsou možnosti využití felinoterapie pro klienty na oddělení následné péče nemocnice Liberec a. s. dle terapeuta?

Pro zodpovězení této průzkumné otázky byla použita data z položky č. 5 v polostrukturovaném dotazníku pro felinoterapeuta. Jednalo se o otevřenou otázku, na kterou autorce bakalářské práce felinoterapeut odpověděl velmi nadšeně a zapáleně pro svou práci. Felinoterapeut má velmi široké spektrum vlivu na klienta s velmi pozitivním výsledkem. Použití felinoterapie může mít mnoho pozitivních psychologických, emocionálních a sociálních účinků. Jedním ze zásadních aspektů je schopnost felinoterapie

narušit zažitý nemocniční stereotyp a rutinu, což klientům přináší novou zkušenost a zpříjemňuje pobyt. Vytvoření lepší nálady a uvolnění emocí při interakci se zvířaty může výrazně zklidnit mysl, podpořit pozitivní myšlení a odvést pozornost od nepříjemných pocitů či bolesti. Příchod felinoterapeuta do místnosti může sám o sobě vést k zásadní změně atmosféry, protože klienti mají pocit, že o ně má zájem i někdo jiný než zdravotnický personál. Přítomnost zvířete může vytvářet radost, zvědavost a otevřený prostor pro neformální interakci, která je v nemocničním prostředí často vzácná. Možnost fyzického kontaktu se zvířetem, pokud to zdravotní stav klienta dovoluje, nabízí další úroveň terapeutického zážitku, který umožňuje prožívat bezpodmínečnou lásku a podporu. Důležitou roli při zlepšování komunikace s klienty hraje právě felinoterapie. Interakce se zvířetem často spouští vyprávění osobních příběhů a sdílení zkušeností, což klientům pomáhá otevřít se a aktivněji se zapojit do terapie. Tento příběh může pokrýt širokou škálu témat – od jednoduchých každodenních věcí, jako je jídlo nebo oblíbená roční období, až po hlubší úvahy o životě, rodině a domově. Taková komunikace je cenná nejen pro terapeutický proces, ale také pro posílení sociálních vazeb. Felinoterapeutka se domnívá, že aktivovaný klient může být více motivován k účasti na léčbě na oddělení následné péče.

Druhá průzkumná otázka: Jakou z technik aktivizace felinoterapií klienti na oddělení následné péče v nemocnici Liberec a. s. preferují?

Pro zodpovězení této průzkumné otázky byla použita data z položky č. 7 a z položky č. 10 v polostrukturovaném dotazníku pro felinoterapeuta. Felinoterapeutka kladla důraz na preferování komunikace s klientem.

Preferovaná technika aktivizace felinoterapií klientů na oddělení následné péče v nemocnici Liberec se zdá být orientována především na sociální interakci a komunikaci. Klienti preferují možnost sdílet své zkušenosti, vzpomínky a příběhy ze života. Toto sdílení se neomezuje na minulé zkušenosti, ale často zahrnuje běžné každodenní věci, jejich aktuální pocity a myšlenky. Tento typ aktivace umožňuje pacientům vyjádřit se, cítit se vyslyšen a zároveň zažít pocit sounáležitosti a porozumění ze strany felinoterapeuta a ostatních pacientů. Pro terapeuty jsou důležité komunikační dovednosti a schopnost přizpůsobit se různým komunikačním stylům a potřebám klientů. To zahrnuje schopnost rozpoznat, kdy je nutné klienta povzbudit k vyjádření a kdy je lepší jednoduše naslouchat a být v tiché přítomnosti terapeuta a zvířete. Výzvou pro felinoterapeuty je najít rovnováhu mezi aktivní a pasivní formou aktivace a přizpůsobit svůj přístup individuálním preferencím a potřebám každého pacienta. Kombinace felinoterapie a komunikačních technik může zlepšit účinnost léčby, zvýšit spokojenost pacientů a zlepšit emoce.

7. Diskuze

Výsledky této práce ukazují význam aktivizačních programů a zooterapie pro zlepšení kvality života seniorů. V souladu se současnou literaturou zjištění potvrzují, že systematická aktivizace a interakce se zvířaty mohou významně ovlivnit fyzické, psychické a sociální zdraví starších lidí. Výsledek této práce také dokazuje, že komunikace se zvířaty, i když je obecně považována za důležitou pro felinoterapii, se zdá být pro některé klienty méně důležitá než přítomnost a pozornost felinoterapeuta. Zvířata slouží jako spouštěč komunikace, ale klient s nimi nemusí fyzicky interagovat. Pro někoho může být nejdůležitější součástí terapie cítit pozornost felinoterapeuta a být vnímán a vyslyšen. Tato forma aktivace vyžaduje, aby felinoterapeuti měli naslouchací schopnosti, empatii a schopnost vytvořit příjemné prostředí.

Analýza grafů č. 1 až 4 u klientů nám dává ucelený obrázek o struktuře klientů na oddělení následné péče liberecké nemocnice, kteří se podílejí na účasti felinoterapie. Tyto informace umožňují hlubší pochopení této konkrétní skupiny klientů. Věkové rozložení klientů, s nejvyšším zastoupením ve věkové skupině 71-80 let (46,7 %), následované věkovou skupinou 81-90 let (26,7 %), prozrazuje, že felinoterapie je pozitivně přijímána seniory v různých věkových skupinách, ale lépe ve skupině s nižším věkem. Toto zjištění podtrhuje význam felinoterapie jako smysluplné a prospěšné metody pro mnoho seniorů s přihlédnutím na jejich zdravotní stav a věk. Zcela unikátní 100% klientská účast na felinoterapii dokazuje velký zájem o tuto formu terapie a její úspěšné začlenění do nabídky na oddělení následné péče v nemocnici Liberec.

V polostrukturovaném dotazníku se autorka také zeptala klientů, jestli měli někdy domácí zvíře, 73,3 % klientů odpovědělo autorce, že ano, zbytek což je 26,7 % odpovědělo ne. Touto otázkou autorka mířila cíleně na zjištění pozitivního vztahu ke zvířeti, což se odráží v celkové zooterapii. Pokud klient měl v minulosti domácí zvíře, má větší motivaci i pozitivní přístup k terapeutickým zvířatům a celková terapie je efektivní.

Kromě felinoterapie na oddělení následné péče Liberecké nemocnice lze zdůraznit několik klíčových bodů, které vyplývají z odpovědí felinoterapeuta. Prvním a nejdůležitějším aspektem je velká vášeň a oddanost felinoterapeuta své práci a klientům. Jeho přístup ukazuje, jak důležitá je pro úspěšnou realizaci terapie emocionální investice a schopnost vytvořit si hluboký vztah s klienty i terapeutickými zvířaty. Je důležité si uvědomit, že felinoterapie je důležitou součástí léčebného programu na oddělení následné péče. Výběr terapeutických zvířat, zejména psů leonbergů a mainských mývalích koček naznačuje přístup založený na výhodách, které mohou velká a sociálně orientovaná zvířata nabídnout. Tato zvířata pomáhají překonávat stereotypy nemocnice a přinášejí klientům

nové zážitky, které mohou výrazně ovlivnit pozitivní změnu jejich psychického stavu. Autorka bakalářské práce zjišťovala a porovnávala s jiným výzkumem s kolika terapeutickými kocoury a kočkami pracují jiní felinoterapeuti v jiném kraji. Jak už bylo napsáno, felinoterapie v nemocnicích není tak rozšířená, abychom získali uspokojivá data pro porovnání. Přesto z bakalářské práce studenta v Olomouckém kraji bylo zjištěno, že v roce 2015 používali pro felinoterapii v soukromé praxi dva kocoury plemene Ragdoll. Autorova felinoterapeutka má pět Mainských koček a z toho jsou tři kočky a dva kocouři. Dále autorka porovnávala délku praxe felinoterapeutů. V Olomouckém kraji měl felinoterapeut praxi 7 let. Autorova felinoterapeutka má praxi 5 let. Tedy délka praxe je navzájem srovnatelná.

Pro tuto bakalářskou práci byla důležitá odpověď na dvě výzkumné otázky formulované v rámci této práce: *Jaké jsou možnosti využití felinoterapie dle terapeutů, kteří provozují terapii na klienta? Jakou aktivizaci pacienti na oddělení následné péče v Nemocnici Liberec a. s. preferují?* Je jasné, že hlavním způsobem aktivizace klienta je přímá interakce mezi terapeutem a klientem. Tato metoda zdůrazňuje důležitost lidské přítomnosti a schopnosti terapeuta komunikovat a budovat vztah s klientem. Z odpovědí vyplývá, že felinoterapeutka necítí potřebu měnit stávající aktivizační možnosti. To může naznačovat, že kočičí terapie praktikovaná na oddělení splňuje své cíle a je efektivně integrována do celkové péče o klienta. Kromě toho to naznačuje, že je třeba pokračovat ve výzkumu s cílem přizpůsobit a optimalizovat léčbu pro různé věkové skupiny. Výhody felinoterapie, jako je překonání nemocničního stereotypu, povzbuzování klientů k interakci, změna nálady a aktivace řečového centra, jsou hlavní aspekty této metody.

Každé zvíře je jiné a přináší nám jiné možnosti. Felinoterapeutka na oddělení následné péče v nemocnici Liberec poskytuje terapii s kočkami a psy. Každý klient má v oblíbenosti jiné zvíře, ale ve většině případů je úplně jedno, s jakým zvířetem budou klienti pracovat. Oni jsou rádi, že mají možnost s někým promluvit, s někým se pomazlit, o někoho se postarat a na malou chvíli se stát zase potřebným.

Naopak jako, jedinou nevýhodu felinoterapeuta považujeme problematiku práce s chlupatými zvířaty v nemocnici. To naznačuje, že nová hygienická opatření a přizpůsobení prostor pro chlupatá zvířata mohou být výzvou, ale ne zásadním problémem vzhledem k výhodám terapie. Zajímavým postřehem je, že felinoterapie se neomezuje pouze na klienty, ale je nabízena i personálu nemocnice. Tento aspekt ukazuje širší dopad felinoterapie, která může navodit dobrou atmosféru na oddělení a podpořit psychickou pohodu zaměstnanců, jako tomu je v nemocnici Liberec.

Celkové shrnutí výsledků empirické části odpovídá, že felinoterapie na oddělení následné péče v nemocnici Liberec poskytuje různé možnosti aktivizace klientů prostřednictvím vzájemného působení s terapeutickými kočkami. Možnosti aktivizace jsou přizpůsobeny a zaměřeny na individuální potřeby klienta se zaměřením na zlepšení zdravotního stavu a kvality života. Felinoterapeuti hrají důležitou roli při oslovování každého klienta, poskytování podpory a komunikace ke zlepšení emočního stavu a duševního zdraví. Interakce s kočkami také přináší výhody pracovníkům na oddělení následné péče, jako je snížení stresu a zvýšená spokojenost s prací. Zaměstnanci také využívají felinoterapii, která je pro ně důležitá, protože může pomoci zlepšit náladu a uvolnit psychiku. I když má felinoterapie své výhody, vyžaduje pečlivé plánování a dodržování hygieny kvůli práci s chlupatými zvířaty v nemocničním prostředí.

Osobně autorka chce zmínit, že felinoterapie, známá také jako terapie s využitím kočky, je jednou z méně známých forem zvířecí terapie. Přestože výzkumy a praktické zkušenosti ukazují, že interakce s kočkami může mít pozitivní vliv na fyzické i psychické zdraví člověka, povědomí veřejnosti o metodě je stále poměrně nízké. Jedním z hlavních důvodů, proč felinoterapie není široce používána nebo uznávána, je nedostatek rozsáhlého vědeckého výzkumu na podporu její účinnosti. Řada dostupných studií je malých rozměrů, což brání tomu, aby byla felinoterapie oficiálně uznána jako spolehlivá léčebná metoda. Aby se felinoterapie stala široce uznávanou a dostupnou formou terapie, je třeba vyvinout úsilí ke zvýšení povědomí o jejích potenciálních přínosech. Je třeba povzbudit klienty k tomu, aby se felinoterapií třeba začali sami zaobírat. To může zahrnovat vzdělávací kampaně zaměřené jak na zdravotníky, tak na veřejnost. Kromě toho je důležité provést další výzkum s cílem poskytnout důkazy o účinnosti a bezpečnosti léčby kočkami. Je také potřeba zlepšit přístup k felinoterapii, lepším začleněním do stávajících léčebných programů a jejím poskytováním jako doplňkové služby v rámci stávajících systémů zdravotní a sociální péče.

7.1 Navrhovaná opatření

Na základě zjištěných dat je možné konstatovat, že felinoterapie je velice vhodná pro zlepšování stavu klientů na oddělení následné péče v nemocnici Liberec. Na základě výsledků byla navržena tato následující opatření.

Autorka navrhuje, aby organizace, které poskytují školení pro terapeutů, zvýšily své úsilí o informování veřejnosti a podpořili větší publicitu felinoterapie. Lékaři by také měli tyto terapie více propagovat a nabízet je minimálně jako doplňkovou léčbu. Nedostatek

vědecké podpory může být překážkou pro získání finančních zdrojů a další podpory ze strany zdravotních institucí a pojišťoven.

Klíčem k rostoucí poptávce po felinoterapii je zvýšení počtu kvalifikovaných terapeutů, kterých je v současnosti kritický nedostatek. Je třeba věnovat větší pozornost vzdělávání a přinejmenším vzdělávacím kurzům souvisejících s touto formou terapie.

I přes své prokazatelné potenciální výhody je felinoterapie poměrně neznámou a nedoceněnou metodou. Autorka bakalářské práce navrhuje podporu vědeckého výzkumu, který se zaměřuje na felinoterapii s cílem lépe pochopit jeho dopad a použití v různých terapeutických kontextech. Výzkum může být multidisciplinární a zaměřovat se na velmi odlišné cílové skupiny.

Posledním návrhem autorky je vhodné upravení hygienických standardů pro provozování práce se zvířaty, včetně felinoterapie. Vzhledem k nevýhodám práce s chlupatými zvířaty v nemocnici je třeba zavést a dodržovat vhodnější hygienická opatření, aby se minimalizovala rizika pro klienty i personál. Pokud nebudou zvířata zrovna na terapii, doporučuji pro ně vyhradit samostatnou místnost, kde budou přebývat, případně budou ošetřována, mohou si zde v klidu odpočinout, prostě mít své zázemí. Samostatný prostor je možné častěji omývat a hygienická pravidla určená pro styk se zvířaty budou lépe a jednodušeji dodržována.

Realizace těchto opatření by mohla výrazně podpořit rozvoj a efektivní využívání felinoterapie jako součásti celostní léčby klientů na oddělení následné péče a dalších zdravotnických službách.

Závěr

Tato bakalářská práce přinesla ucelený přehled o významu a přínosech zooterapie, zejména felinoterapie, jako účinného nástroje k aktivizaci cílových skupin, zejména seniorů, zlepšení jejich kognitivních schopností a podpoře psychického stavu.

V teoretické části jsme se seznámili s pojmy zooterapie, felinoterapie, gerontagogika a speciální gerontagogika. Detailním zkoumáním tématu a rozбором přínosů zooterapie autorka poukázala na to, že zvířata jsou nejen zdrojem nekonečné radosti a spokojenosti, ale mohou také výrazně zlepšit kvalitu života lidí v různých životních situacích, ulehčit a podpořit jejich léčbu. Autorka bakalářské práce poukázala také na to, že felinoterapie nabízí širokou škálu výhod, od boje proti osamělosti až po podporu a zlepšení psychického zdraví. V této souvislosti se ukázalo, že kočky jako terapeutičtí společníci jsou velkým přínosem jak pro starší lidi, tak také pro zaměstnance.

V praktické části bakalářské práce se autorka zabývala možnostmi aktivizace seniorů s důrazem na oddělení následné péče v nemocnici Liberec, kde byla hlavní metodou felinoterapie. Cílem práce bylo nejen popsat a analyzovat dosavadní postupy a využití felinoterapie v péči o seniory, ale ukázat její přínosy a možné role ve vztahu k aktivizaci a podpoře stárnoucí populace. Postup spočíval ve využití kvantitativního šetření s polostrukturovaným dotazníkem, který byl připraven ve dvou verzích pro klienty a terapeuta na oddělení následné péče v nemocnici. Získaná data byla analyzována a prezentována pomocí grafů a slovního popisu.

Ve své bakalářské práci autorka došla k závěru, že felinoterapie je velmi účinným nástrojem k aktivaci a podpoře duševního a sociálního zdraví seniorů na oddělení následné péče liberecké nemocnice. Přináší klientům nejen radost ze společnosti, ale také je motivuje a zvyšuje jejich účast na léčebném procesu. Práce zdůrazňuje, jak zvířata, a zejména kočky, mohou naplnit život člověka pocity a zážitky, které jsou jedinečné a bezprostřední. Rozborem výsledků průzkumu provedeného mezi klienty a terapeutem na oddělení následné péče se ukázalo, že felinoterapie je mezi klienty velmi oblíbená a vyhledávaná. Důležitým aspektem bylo uvědomění si, že felinoterapie má pozitivní vliv nejen na klienty, ale i na zaměstnance, což přispívá ke zlepšení celkové atmosféry na celém oddělení.

Přestože autorka bakalářské práce získala cenné informace a dosáhla některých cílů vytyčených v této práci, stojí za zmínku, že tento výzkum měl určitá omezení. Autorka byla limitována zejména počtem respondentů felinoterapeutů, protože z různých důvodů mohla do své studie zahrnout pouze jednoho terapeuta. Toto omezení může ovlivnit šíři a hloubku získaných dat, protože se jedná o velmi specifickou doménu, kde mohou zkušenosti

a postupy terapeutů významně ovlivnit výsledky a závěry. Omezený vzorek terapeutů tedy může znamenat, že některé aspekty felinoterapie mohou být v mé práci nedostatečně prozkoumány nebo zastoupeny. Autorka lituje, že do své studie nemohla zahrnout více felinoterapeutů, což by umožnilo získat úplnější obrázek o postupech, výzvách a přínosech felinoterapie z profesionálního hlediska. Do budoucna by bylo žádoucí rozšířit výzkum i na další terapeutů, což by pomohlo lépe pochopit rozmanitost přístupů a metod v této oblasti.

Závěrem by autorka ráda zdůraznila, že felinoterapie se ukázala jako hodnotná a perspektivní metoda, která si rozhodně zaslouží širší uznání a začlenění do zdravotnických a sociálních služeb. Je důležité, aby byla tato metoda více popularizována a aby bylo vypracováno více studií na podporu její účinnosti a umožnění širšího využití. Tato práce byla napsána také proto, aby prohloubila povědomí o felinoterapii a ukázala její možnosti a její význam jako užitečného nástroje ke zlepšení života mnoha lidí. Potvrdila, že zvířata mohou být nejen přáteli, ale i klíčem k lepšímu zdraví a štěstí.

Seznam použité literatury:

BALOGOVÁ, B., 2005. *Seniory*. Prešov: AKCENT PRINT. ISBN 80-969274-1-8.

ČEGANOVÁ, M., 2010. *Využívání aktivizace seniorů pracovníky v sociálních službách pro seniory*, Diplomová práce, Brno: Masarykova univerzita, is.muni.cz. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/sehsb/diplomova_prace.pdf

FELINOGREY, 2009. *Nikoliv chciplá nám kočka, posel nám pes. Nám umírají přátelé*. [online]. [vid. 03. 4. 2024]. Dostupné z: www.felinogrey.estranky.cz

FORMAN, A., NIEDERWIESER, S., 2001. *Léčivá síla zvířat: Co náš zvířata učí a jak nám prospívají*. Praha: Ivo Železný. ISBN 80-240-2032-7.

FREEMAN, M., 2007. Terminologie v zooterapii. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, s. 30-43. ISBN 978-80-7322-109-6.

GALAJDOVÁ, L., 1999. *Pes lékařem lidské duše*. Praha: Grada, 160 s. ISBN 80-7169-789-3.

HARTL, P., 1993. *Stručný psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 1993. ISBN 80-7178-803., s. 9.

HOFMANN, H., 1997. *Kočíci desatero: vše, co potřebujete vědět, abyste dobře porozuměli své kočce*. 1. vyd. Praha: Euromedia Group. 174 s. ISBN 80-7176-528-7.

HOLCZEROVÁ, V., DVOŘÁČKOVÁ, D., 2013. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-4697-5.

HOLMEROVÁ, I., JAROLÍMOVÁ, E., SUCHÁ, J. a kol., 2007. *Péče o pacienty s kognitivní poruchou*. Praha: EV public relations. ISBN 979-80-254-0177-4.

HYPŠOVÁ, D. 2007. *Felinoterapie*. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

HYPŠOVÁ, D., 2007. *Felinoterapie*. In: VELEMÍNSKÝ, M., *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. Praha: Dona, s. 263-278. ISBN 978-80-7322-109-6.

HYPŠOVÁ, D., 2009. *Zoorehabilitace*. [online]. [vid. 3. 2. 2024]. Dostupné z: <http://www.nchk.estranky.cz/clanky/zoorehabilitace/>

JANČAŘÍKOVÁ, K., BRAVENCOVÁ, J., 2010. Vyučování za pomoci malých živočichů: příručka k projektu Alma Mater Studiorum. Praha: UK v Praze, Pedagogická fakulta. 56 s. ISBN 978-80-7290-455-6.

JUKO, 2023. In: *Mainská mývalí kočka: Kompletní průvodce* [online]. [vid. 03. 4. 2024]. Dostupné z: [Mainská mývalí kočka: Kompletní průvodce | JUKO Petfood \(juko-krmiva.cz\)](https://www.juko-petfood.cz/juko-krmiva.cz)

JURISTI, 2024. In: *Právníký akademický spolek Juristi* [online]. [vid. 03. 4. 2024]. Dostupné z: <http://www.juristi.cz/jak-zalozit-spolek/>

KADLECOVÁ, E., 2009. Seznámení s výzkumným projektem. In: [online]. [vid. 3. 11. 2023]. Dostupné z: http://www.nchk.estranky.cz/clanky/sbornik-ze-setkani-nt-a-objektu-pracujicich-v-aaaa-aat/mgr_-e_-ladlecova---seznameni-s-vyzkumnym-projektem.html
druhy kocek

KALVACH, Z., ČEVELA, R., ČELEDOVÁ, L. 2012. Sociální gerontologie. Úvod do problematiky. E-book. 1.vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3901-4.

KALVACH, Z., ZADÁK Z., JIRÁK, R., ZAVÁZALOVÁ, H., SUCHARDA, P. a kol., 2004. Geriatrie a gerontologie. 1 vyd., Praha: Grada. ISBN 80-247-0548-6.

KLIKOVÁ, A. 2004. Problematika právních aspektů provozování canisterapie. In: Mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě metodiky, sborník příspěvků. 1. vyd. Brno: Sdružení Filia, s. 10–12. ISBN 80-239-3591-7.

KONEČNÁ, P., FENILOTERAPIE, 2020. In: *Felinoterapie* [online]. [vid. 03. 4. 2024]. Dostupné z: <https://felinoterapie3.webnode.cz/felinoterapie/>

KOPECKÁ, I., 2011. Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost. Praha: Grada. ISBN: 9788024738758.

KOZÁKOVÁ, Z., MÜLLER, O., 2006. Aktivizační přístupy k osobám seniorského věku. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-2441552-6.

LACINOVÁ, J., Historický vývoj zooterapie in VELEMÍNSKÝ, M., Zooterapie ve světle objektivních poznatků. Praha: Dona, 2007, s. 27–29. ISBN 978-80-7322-109-6.

MALÍKOVÁ, E., 2011. Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3148-3.

MLÝNKOVÁ, J., 2011. Péče o staré občany. 1.vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3872-7.

NERANDTIČ, Z., 2006. Animoterapie aneb, Jak nás zvířata léčí: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů. 1. vyd. Praha: Albatros. 159 s. ISBN 80-00-01809-8.

ODENDAAL, J., 2007. *Zvířata a naše mentální zdraví: Proč, co a jak?* Praha: Brázda. ISBN 80-209-0356-3.

ONDRUŠOVÁ, J., 2011. Stáří a smysl života. 1.vyd. Praha: Karolinum. ISBN: 9788024619972.

ONP. In: *Oddělení následné péče Liberec* [online]. [vid. 03. 4. 2024]. dostupné z: [Oddělení následné péče Liberec – Krajská nemocnice Liberec \(nemlib.cz\)](https://nemlib.cz)

ZÁKONY PRO LIDI – Parlament ČR, 2011. In: *Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování* (zákon o zdravotních službách). [online]. [vid. 03. 4. 2024]. Dostupné z: [372/2011 Sb. Zákon o zdravotních službách \(zakonyprolidi.cz\)](https://zakonyprolidi.cz)

ZÁKONY PRO LIDI – Parlament ČR, 2006. In: *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*. [online]. [vid. 03. 4. 2024]. Dostupné z: [108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách \(zakonyprolidi.cz\)](https://zakonyprolidi.cz)

PŘIBYL, H., 2015. Lidské potřeby ve stáří. 1.vyd. Praha: Maxdorf. ISBN: 978-80-7345-437-1.

RENOTIÉROVÁ, M. LUDÍKOVÁ, L., a kol., Speciální pedagogika. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, s. 67-68. ISBN 80-244-0873-2.

SVOBODOVÁ, I. a kol. 2010. In: *Využití zvířat v zoorehabilitaci*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 126 s. ISBN 978-80-213-2129-8.

TICHÁ, V., 2007. Legislativní úprava týkající se praktikování zooterapie. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

TVRDÁ, A., 2020. *Canisterapie: zvíře v sociálních službách*. Praha: Plot. ISBN 978-80-7428-366-6.

VELEMÍNSKÝ, M., a kol., 2007. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. Praha: Dona. ISBN 978-80-7322-109-6.

WALSH, D. Skupinové hry a činnosti pro seniory, Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-970-4.

WEHNER, L., SCHWINGHAMMER, Y. 2013. Smyslová aktivizace v péči o seniory a klienty s demencí. 1.vyd. Praha: Grada. ISBN: 978-80247-4423-0.

WHITEHEAD, S., 2008. *Jak mluvit kočičí řečí!* Praha: Albatros. ISBN 978-80-00-02153-9.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník pro felinoterapeuta

Příloha č. 2: Dotazník pro klienty

Příloha č. 1: Dotazník pro felinoterapeuta

felinoterapeut

1 Uveďte, jaké máte vzdělání k poskytování terapie?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- SŠ VOŠ VŠ Kurz zakončený zkouškou MPSV, MŠMT rekvalifikační kurzy
- MPSV, MŠMT odborné kurzy MPSV, MŠMT kvalifikační kurzy

2 Jak dlouhá je Vaše Felinoterapeutická praxe?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 1-3 roky 4-6 let 10 let a více

3 Uveďte, zda Vámi využívaná terapie probíhají pravidelně nebo nepravidelně na oddělení následné péče Nemocnice Liberec a. s.?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 3x týdně 1x týdně 1x za 14 dní 1x za měsíc

Příloha č. 2: Dotazník pro klienty

klient

1 Jste muž nebo žena?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Muž Žena

2 Kolik let Vám je?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 60-70 71-80 81-90 91 a více

3 Účastníte se Felinoterapie na oddělení následné péče Nemocnice Liberec a. s.?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Ne

4 Měl/a jste v minulosti domácí zvíře?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Ne